

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA
URED VLADE ZA EUROPSKE INTEGRACIJE

Broj: 15-168/25
Široki Brijeg, 30. listopada 2025. godine

Godišnje izvješće o razvoju s izvješćem o provedbi Strategije za 2024. godinu

Listopad, 2025.

Sadržaj

1. Uvod	3
2. Stupanj razvoja ŽZH	4
2.1. Demografske karakteristike i kretanja	5
2.2. Gospodarski pokazatelji	9
2.3. Društveni pokazatelji	22
2.4. Okoliš i infrastruktura	34
3. Sustav upravljanja razvojem	36
3.1. Organizacijski kapaciteti	36
3.2. Ljudski kapaciteti	37
3.3. Financijski kapaciteti	38
4. Pregled provedbe Strategije razvoja ŽZH 2021-2027 za 2024. godinu	40
4.1. Struktura Strategije razvoja ŽZH 2021-2027	40
4.2. Ukupan pregled ostvarenih rezultata u provedbi Strategije za 2024. godinu	40
4.3. Preporuke za jačanje sustava praćenja provedbe strategije	51

Aneks I: Pregled doprinosa ciljevima održivog razvoja u ŽZH

1. Uvod

Gospodarski i društveni razvoj Županije Zapadnohercegovačke (u daljnjem tekstu: ŽZH) u prethodnoj godini, kao i trendovi u odnosu na prethodne tri godine odnosno razdoblje od 2022. do 2024. godine, prikazani su ovom izvješću kroz praćenje odabranih pokazatelja i trendova koji se u pojedinim segmentima uspoređuju s Federacijom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: FBiH) i drugim županijama u FBiH. Također prikazani su određeni razvojni pokazatelji po općinama i gradovima.

Podaci koji su se koristili u pripremi ovog izvješća su prikupljeni od: Federalnog zavoda za statistiku (u daljnjem tekstu: FZS), Federalnog zavoda za programiranje razvoja (u daljnjem tekstu: FZZPR), županijskih tijela, Grada Širokog Brijega, Grada Ljubuškog, općine Posušje, općine Grude, poslovne baze Dun&Bradstreet.

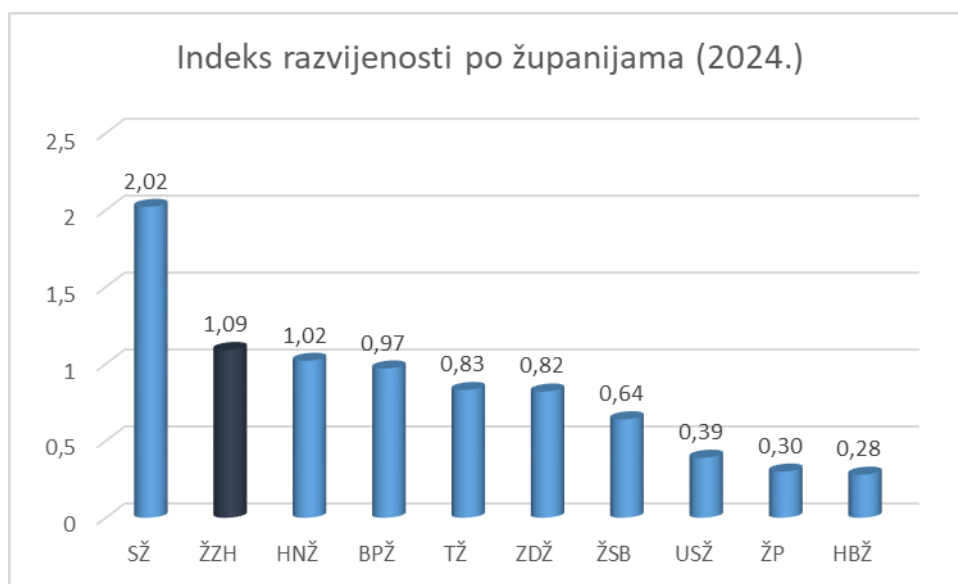
U posebnom poglavlju ovog izvješća izdvojen je pregled provedbe Strategije razvoja Županije Zapadnohercegovačke za razdoblje 2021.-2027. (u daljnjem tekstu: Strategija razvoja ŽZH). Za potrebe poglavlja, prikupljeni su podaci FZS, FZZPR te pojedinih institucija u ŽZH kako bi mjerili pokazatelje definirane u strateškim i prioritetnim ciljevima.

Poseban dodatak je i Pregled doprinosa ciljevima održivog razvoja u ŽZH kroz koji se ogledaju značajna unapređenja socijalnih, ekonomskih i okolišnih aspekata života u ŽZH i jačanja regionalne suradnje, u kojima su ostvareni i brojivi rezultati.

2. Stupanj razvoja ŽZH

Razvojni trendovi u ŽZH u protekle tri godine, tj. za razdoblje od 2022. do 2024. godine su prikazani prema odabranim pokazateljima na razini županije, te na razini općina i gradova, a grupirani su u tri skupine: gospodarstvo, društvo i okoliš/infrastruktura.

Prema indeksu razvijenosti¹ u FBiH, ŽZH se petu godinu zaredom nalazi na drugom mjestu s indeksom razvijenosti 1,09. Na prvom mjestu je Sarajevska županija s indeksom razvijenosti 2,02, a na trećem mjestu Hercegovačko-neretvanska županija s indeksom 1,02.

Slika 1 – Indeks razvijenosti po županijama u 2024. godini (Izvor: FZZPR)

ŽZH bilježi isti indeks razvijenosti kao i prethodne godine, kao i Hercegovačko-neretvanska županija, dok Sarajevska bilježi povećanje indeksa razvijenosti. Među najmanje razvijenim županijama kroz cijelo promatrano razdoblje su Unsko-Sanska županija, Posavska županija i Herceg-bosanska županija, čiji je indeks razvijenosti ispod 0,5.

2022.			2023.			2024.		
Pozicija	Županija	Indeks razvijenosti	Pozicija	Županija	Indeks razvijenosti	Pozicija	Županija	Indeks razvijenosti
1.	SŽ	2,02	1.	SŽ	1,99	1.	SŽ	2,02
2.	ŽZH	1,09	2.	ŽZH	1,09	2.	ŽZH	1,09
3.	BPŽ	1,05	3.	HNŽ	1,02	3.	HNŽ	1,02
4.	HNŽ	1,02	4.	BPŽ	1,02	4.	BPŽ	0,97
5.	ZDŽ	0,84	5.	TŽ	0,84	5.	TŽ	0,83
6.	TŽ	0,83	6.	ZDŽ	0,84	6.	ZDŽ	0,82
7.	ŽSB	0,64	7.	ŽSB	0,65	7.	ŽSB	0,64
8.	USŽ	0,38	8.	USŽ	0,40	8.	USŽ	0,39
9.	HBŽ	0,27	9.	HBŽ	0,28	9.	ŽP	0,30
10.	ŽP	0,25	10.	ŽP	0,27	10.	HBŽ	0,28

Tabela 1 – Indeks razvijenosti po županijama (Izvor: FZZPR)

¹ Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji predstavlja prosjek standardiziranih vrijednosti društvenogospodarskih pokazatelja u određenom razdoblju. Pokazatelji koji se koriste za izradu indeksa razvijenosti županija i jedinica lokalne samouprave u FBiH su: prihodi od poreza na dohodak po stanovniku, stupanj zaposlenosti, kretanje stanovništva, udio starog stanovništva u ukupnom stanovništvu i stupanj obrazovanja radne snage

2.1. Demografske karakteristike i kretanja

Demografska kretanja prikazana su u trendovima po ključnim pokazateljima, i to po broju stanovnika, prirodnom prirastu, gustoći naseljenosti, strukturi stanovništva i migracijama. Temelj za podatke o stanovništvu jest popis stanovništva iz 2013. godine i podaci o procjeni prisutnog stanovništva koje vodi FZS po godinama.

Broj stanovnika

Prema popisu stanovništva iz 2013. godine ŽZH ima 94.898 stanovnika, a prema procjeni broja prisutnog stanovništva u 2024. godini, koju vodi FZS, u ŽZH je bilo 92.403 stanovnika.

Općine i gradovi	Stanovništvo prema popisu iz 2013.	Procjena prisutnog stanovništva u 2023.	Procjena prisutnog stanovništva u 2024.
Grude	17.308	16.483	16.469
Ljubuški	28.184	26.656	26.691
Posušje	20.477	20.233	20.258
Široki Brijeg	28.929	28.933	28.985
ŽZH	94.898	92.305	92.403

Tabela 2- Broj stanovnika u ŽZH (Izvor: FZS)

Broj procijenjenog prisutnog stanovništva u ŽZH je u 2024. godini bio veći za 98 osoba (0,1 %) u odnosu na prethodnu 2023. godinu. U odnosu na 2013. godinu kada se vršio popis stanovništva, broj procijenjenog prisutnog stanovništva je manji za 2.495 osoba (2,63 %).

U 2024. godini općina Grude broji 16.469 stanovnika, 14 stanovnika (0,07 %) manje u odnosu na 2023. godinu i 839 stanovnika (4,85 %) manje u odnosu na 2013. godinu. U Ljubuškom je u 2024. godini procijenjeno 26.691 prisutnog stanovništva, 35 stanovnika (0,1 %) više nego prethodne 2023. godine i 1.493 stanovnika manje (5,3 %) manje u odnosu na 2013. godinu. Općina Posušje u 2024. godini broji 20.258 stanovnika, 25 stanovnika (0,1 %) više u odnosu na prethodnu 2023. godinu i 219 stanovnika (1 %) manje u odnosu na godinu popisa stanovništva. Široki Brijeg je u 2024. godini zabilježio 28.985 stanovnika, 52 stanovnika (0,18 %) više u odnosu na prethodnu 2023. godinu i 56 stanovnika (0,19 %) više u odnosu na 2013. godinu. Široki Brijeg, Posušje i Ljubuški bilježe pozitivan trend u broju stanovništva u odnosu na prethodnu godinu, a u odnosu na godinu popisa stanovništva pozitivan trend bilježi samo Široki Brijeg. Grude bilježe negativan trend broja stanovništva u odnosu na prethodnu i godinu popisa stanovništva.

Prirodni prirast

U 2024. godini u ŽZH je zabilježen pozitivan prirodni priraštaj od +159 osoba. Broj rođenih je iznosio 958, što je za 82 osoba više nego 2023. i 109 osoba više nego 2022. godine. Umrlo je 799 osoba, što je 41 manje nego 2023. i 234 manje nego 2022. godine. Time se potvrđuje preokret u demografskim kretanjima te nakon dugog razdoblja negativnog priraštaja, 2023. i 2024. godine bilježe rast, pri čemu je 2024. najpozitivnija godina u posljednjem desetljeću.

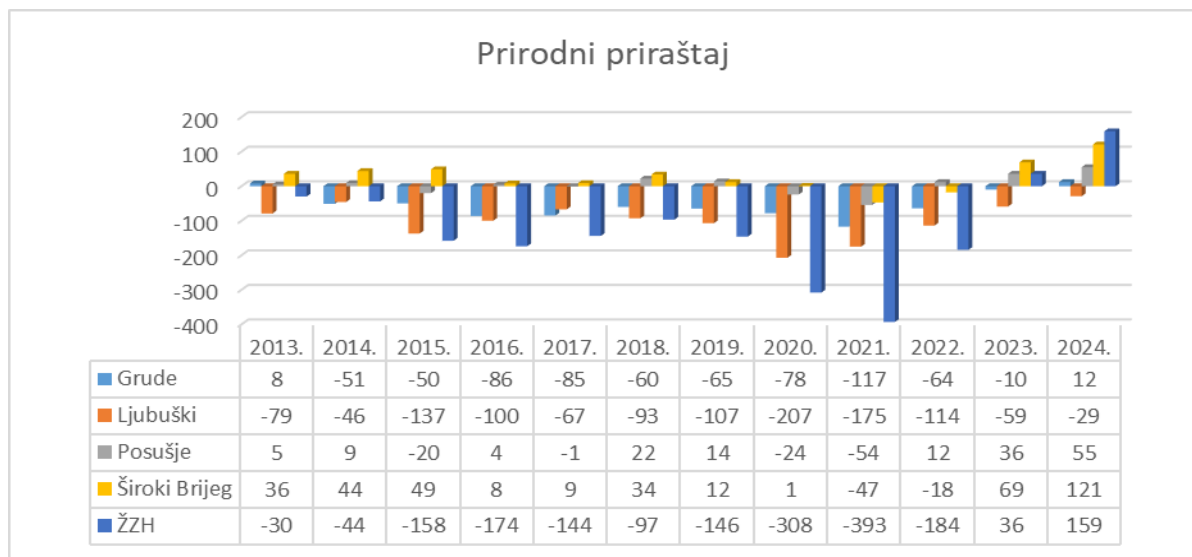
Analizirajući stanje prirodnog prirasta po općinama, u 2024. godini je zabilježen pozitivan trend u 3 jedinice lokalne samouprave, u Širokom Brijegu, Posušju i Grudama.

Prirodni priraštaj u Širokom Brijegu u 2024. godini iznosio je +121 (rođeni 378, umrli 257). U 2022. godini saldo je bio negativan (-18), ali je već 2023. ostvaren značajan rast (+69). Trend od 2022. do 2024. pokazuje snažno i stalno poboljšanje demografske slike.

U općini Posušje u 2024. godini prirodni priraštaj iznosio je +55 (rođeni 193, umrli 138). U 2022. i 2023. također su zabilježene pozitivne vrijednosti (+12 i +36), što potvrđuje stabilan rast i kontinuirani pozitivan trend u posljednje tri godine.

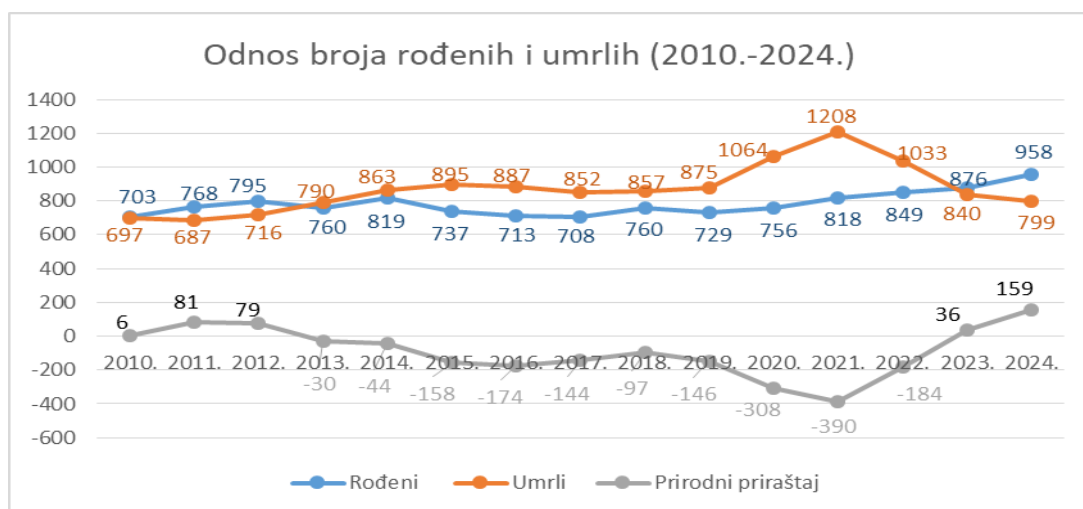
Općina Grude bilježi pozitivan prirodni priraštaj u 2024. godini koji je iznosio +12 (rođeni 146, umrli 134). U 2022. i 2023. bilježen je negativan trend (-64 i -10), dok 2024. predstavlja prvi povratak u pozitivan saldo nakon više od desetljeća.

U Ljubuškom je zabilježen negativan prirodni priraštaj u 2024. godini i iznosio je -29 (rođeni 241, umrli 270). U 2022. i 2023. vrijednosti su bile značajno lošije (-114 i -59), pa je vidljivo postupno smanjivanje minusa. Unatoč stalnom negativnom saldu, trend ukazuje na blago poboljšanje.

Slika 2 – Prirodni priraštaj u ŽZH (Izvor: FZS)

Analizom broja rođenih u razdoblju od 2021. do 2024. godine, u usporedbi s prosječnim brojem rođenih u razdoblju od 2010. do 2020. godine, uočava se kontinuirani porast. U 2021. godini broj rođenih bio je veći za 9 % u odnosu na desetogodišnji prosjek, u 2022. godini zabilježen je porast od 13,23 %, u 2023. porast od 16,8 %, dok je u 2024. godini broj rođenih bio veći za 27,76 % u odnosu na prosjek iz prethodnog desetljeća.

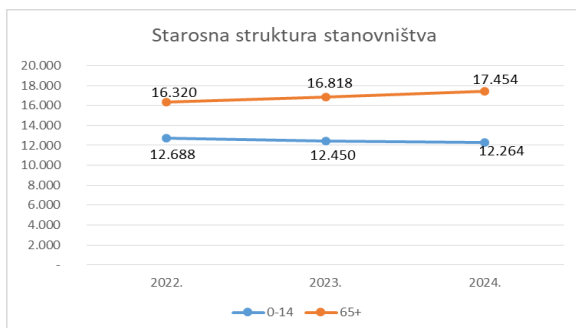

Slika 3 – Odnos broja rođenih i umrlih (Izvor: FZS)

Struktura stanovništva i gustoća naseljenosti

U strukturi stanovništva u 2024. godini žene čine 49,97 % od ukupnog procijenjenog stanovništva. Oko 13,27 % stanovništva otpada na osobe do 14 godina starosti, oko 18,89 % čine osobe u dobi od 65 i više godina, a oko 67,84 % je radno sposobnog stanovništva. I u 2024. godini zabilježeno je smanjenje broja osoba u dobi do 14 godina starosti, a u isto vrijeme broj osoba stariji od 64 godine je u porastu.

U 2024. godini zabilježeno je 12.264 osoba mlađih od 14 godina, što je 1,5 % manje nego u 2023. godini i oko 3,34 % manje nego u 2022. godini. Broj osoba starijih od 64 godine u 2024. godini iznosio je 17.454, oko 3,78 % više nego prethodne 2023. godine i oko 7 % više u odnosu na 2022. godinu. Također, u 2023. godini zabilježeno je i smanjenje broja radno sposobnog stanovništva u odnosu na prethodne dvije godine. Tako je u 2024. godini u odnosu na 2023. godinu 0,5 % manje radno sposobnog stanovništva, a u odnosu na 2022. godinu je 1 % manje radno sposobnog stanovništva.

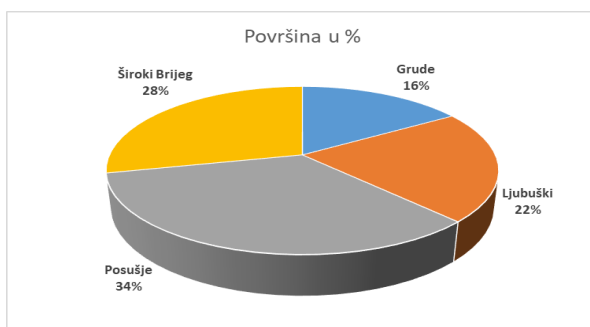
Slika 4 – Starosna struktura stanovništva (Izvor: FZS)

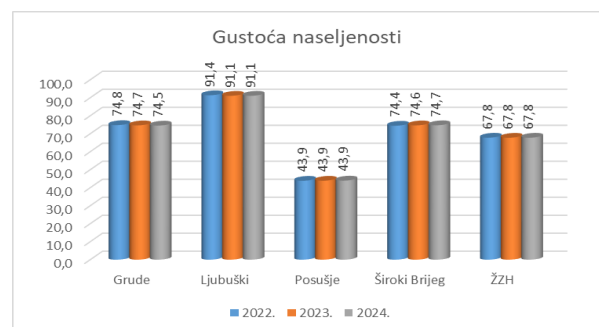
Slika 5 – Stanovništvo u dobi od 15 do 64 godine starosti (Izvor: FZS)

Po pitanju gustoće naseljenosti razvidno je kako je ŽZH ruralna regija. Naime prosječna gustoća naseljenosti u ŽZH iznosi 67,8 stanovnika po km², te se karakterizira kao ruralna regija (Prema OECD kriterijima, ruralnim područjem se smatra područje koje ima ispod 150 stanovnika na kvadratni kilometar). Površina ŽZH iznosi 1.363 km², a prema podacima FZS broj prisutnog stanovništva u 2024. godini je bio 92.403.

Površinom je najveće Posušje s 461 km², slijedi Široki Brijeg s 388 km², zatim Ljubuški s 293 km², te Grude s 221 km². U postotcima Posušje zauzima 34 % teritorija županije, Široki Brijeg 28 %, Ljubuški 22 % te Grude 16 % površine.

Slika 6 – Površina ŽZH i udio općina i gradova (Izvor: FZS)

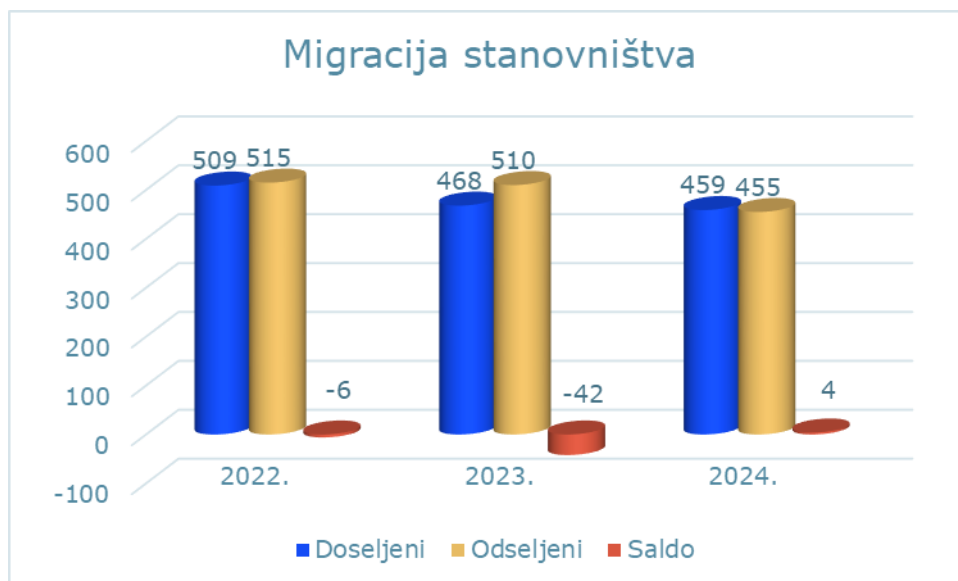
Slika 7 – Gustoća naseljenosti u ŽZH (Izvor: FZS)

Kada promatramo gustoću naseljenosti po općinama i gradovima proizlazi kako je Ljubuški najgušće naseljen (91,1 stanovnika na km² u 2024. godini), zatim Grude (74,5 stanovnika na

km² u 2024. godini), slijedi Široki Brijeg (74,7 stanovnika po km² u 2024. godini), dok je najrjeđe naseljeno Posušje (43,9 stanovnika po km² u 2024. godini).

Migracije

U analizi migracija, odnosno broja odseljenih iz ŽZH kao i broja doseljenih u ŽZH, prema podacima FZS² u ŽZH se u prethodne tri promatrane godine bilježi prosječno 478 doseljenih u ŽZH i 493 odseljenih iz ŽZH. Broj odseljenih osoba je u 2024. godini iznosio 455, što je 55 odseljenih osoba manje u odnosu na 2023. godinu i 60 odseljenih osoba manje u odnosu na 2022. godinu. Broj doseljenih osoba u 2024. godini iznosio je 459, tj. 9 manje doseljenih osoba u odnosu na 2023. godinu i 50 doseljenih osoba manje u odnosu na 2022. godinu.

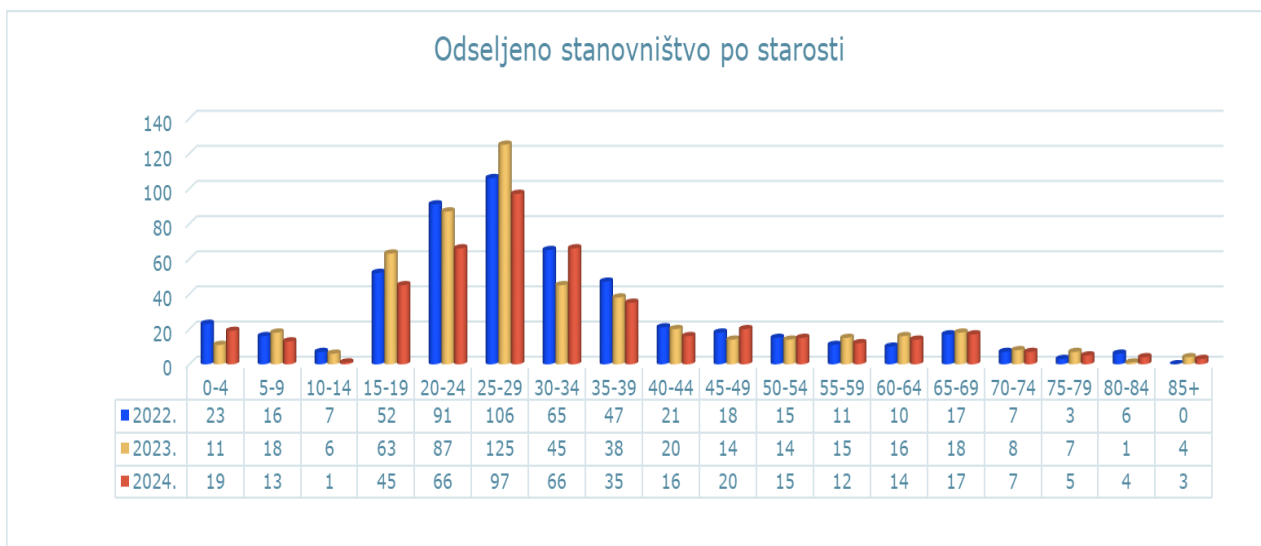

Slika 8 – Migracija stanovništva u ŽZH (Izvor:FZS)

Od ukupno odseljenih iz ŽZH u 2024. godini, registrirane su 63 osobe koje su odselile u inozemstvo, dok je ostali dio odselio iz ŽZH u druge dijelove FBiH. Od ukupnog broja odseljenih u inozemstvo najviše osoba je odselilo u Hrvatsku, njih 59.

Po starosnoj dobi, u 2024. godini, od ukupno 455 odseljenih stanovnika, 97 ili 21,32 % ih je u dobi od 25 do 29 godina, zatim 66 ili 14,5 % stanovništva u dobi od 20 do 24 godine, te 66 ili 14,5 % u dobi od 30 do 34 godine. Od ukupno 455 odseljenih, njih 386 odnosno 84,84 % je radno sposobno stanovništvo u dobi od 15-64 godine.

² Podaci o migracijama su službeni statistički podaci i temelje se na formalno odjavljenim i formalno prijavljenim osobama. Međutim, broj odseljenih je zasigurno veći od formalno prikazanog jer se veliki broj ljudi ne odjavljuje sa svoje adrese boravišta.

Slika 9 – Odseljeno stanovništvo po starosti (Izvor: FZS)

2.2. Gospodarski pokazatelji

U ovom poglavlju daje se kratki pregled osnovnih razvojnih pokazatelja i trendovi u promatrane tri godine, tj. od 2022. do 2024. godine. Prikazani su trendovi u poslovnom sektoru u ŽZH koji se temelje na podacima gospodarskih subjekata u ŽZH koji su predali završna financijska izvješća za 2024. godinu, kao i na statističkim podacima.

Poslovanje poduzeća

Prema podacima iz poslovne baze Dun&Bradstreet u ŽZH je u 2024. godini završne račune predalo 1.429 poslovnih subjekata, što u odnosu na 2023. godinu predstavlja porast za 36 poslovnih subjekata, odnosno porast oko 2,6 %. Pregled financijskog poslovanja ovih subjekata u 2024. godini u odnosu na prethodnu 2023. godinu pokazuje povećanje prihoda za 14,17 %, povećanje neto dobiti za 28,6 %, te povećanje broja zaposlenih za 7 %. Pokazatelji iz baze Dun&Bradstreet temelje se samo na podacima iz završnih financijskih izvješća za 2024. godinu. U poređenju s financijskim podacima iz 2022. godine, prihodi su u 2024. veći za 20,8 %, neto dobit za 39,9 %, broj poslovnih subjekata za 8,9 % i broj zaposlenih za 9,6 %.

Ukupni financijski podaci za ŽZH	2022.	2023.	2024.
Ukupni prihodi	5.243.373.966,63	5.547.173.449,54	6.333.376.348,32
Neto dobit	443.288.803,64	482.296.356,10	620.066.724,59
Broj kompanija	1.312	1.394	1.429
Broj zaposlenih	16.534	16.931	18.125

Tabela 3 – Pregled ukupnih financijskih podataka za ŽZH (Izvor: Dun&Bradstreet)

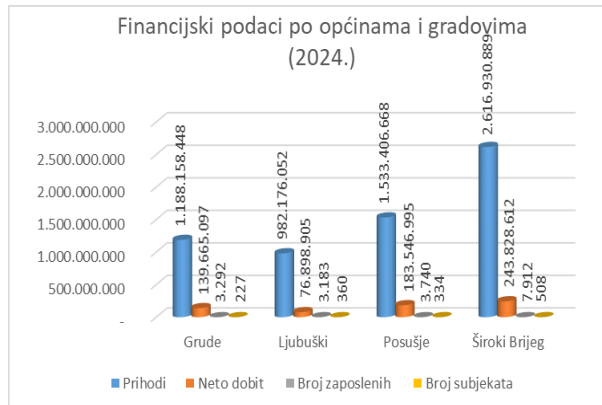
Najveći ukupni prihod na razini ŽZH ostvarili su poslovni subjekti iz Širokog Brijega, potom iz Posušja, Gruda te Ljubuškog. Najveću neto dobit u 2024. godini prema podacima baze Dun&Bradstreet bilježe subjekti iz Širokog Brijega, potom iz Posušja, slijede poslovni subjekti iz Gruda i Ljubuškog. Najviše zaposlenih imaju poslovni subjekti koji su predali završne račune iz Širokog Brijega, potom iz Posušja te Gruda. Najmanji broj zaposlenih prema bazi Dun&Bradstreet bilježi Ljubuški.

Poslovni subjekti u Širokom Brijegu bilježe rast prihoda u 2024. godini za oko 8,7 %, neto dobit je povećana za oko 12,63 % a broj zaposlenih za 8,28 % u odnosu na 2023. godinu.

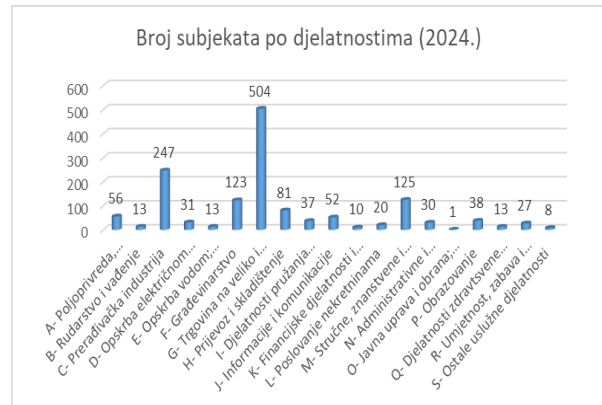
U Ljubuškom su se poslovni prihodi povećali za 12,2 %, a neto dobit za 13,4 %. Broj zaposlenih je veći za 4 % u odnosu na 2023. godinu.

Poslovni subjekti u Posušju su zabilježili povećanje prihoda u 2024. godini za oko 34,24 %. Pozitivan trend je zabilježen i u slučaju neto dobiti u odnosu na prethodnu 2023. godinu. Neto dobit je povećana za 75,3 %. Broj zaposlenih u subjektima koji su predali završne račune je veći za 7,93 % u odnosu na 2023. godinu.

Poslovni subjekti u Grudama u 2024. godini bilježe povećanje prihoda za oko 7,27 % u odnosu na 2023. godinu, dok neto dobit bilježi povećanje za oko 13,75 %. Broj zaposlenih je u 2024. godini veći za 6,23 % u odnosu na 2023. godinu.

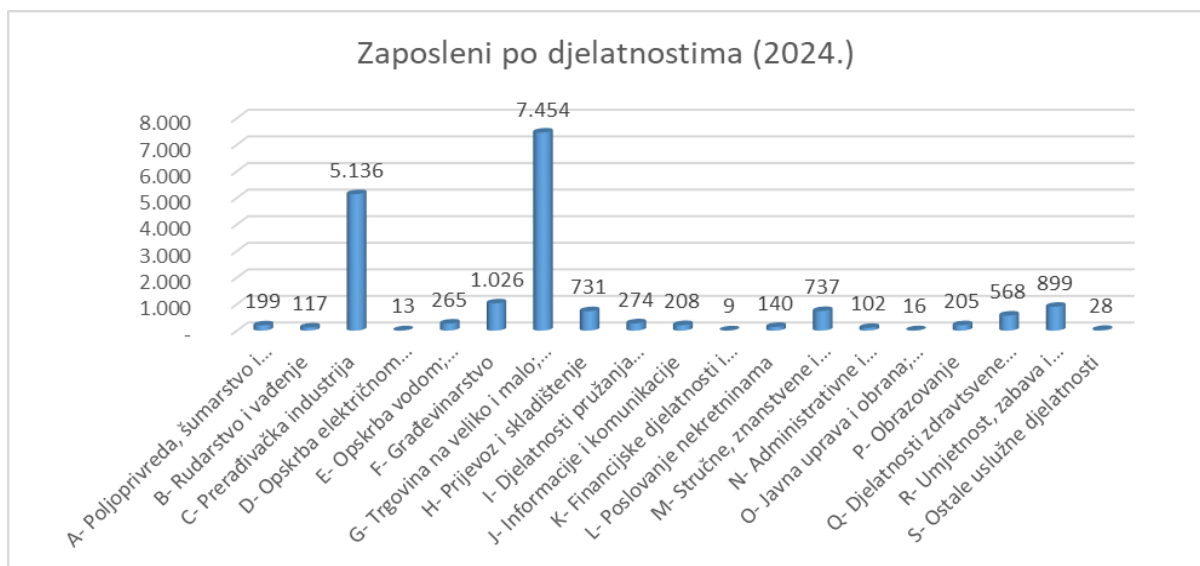

Slika 10- Financijski podaci po općinama za poslovne subjekte koji su predali završna financijska izvješća (Izvor: Dun&Bradstreet)

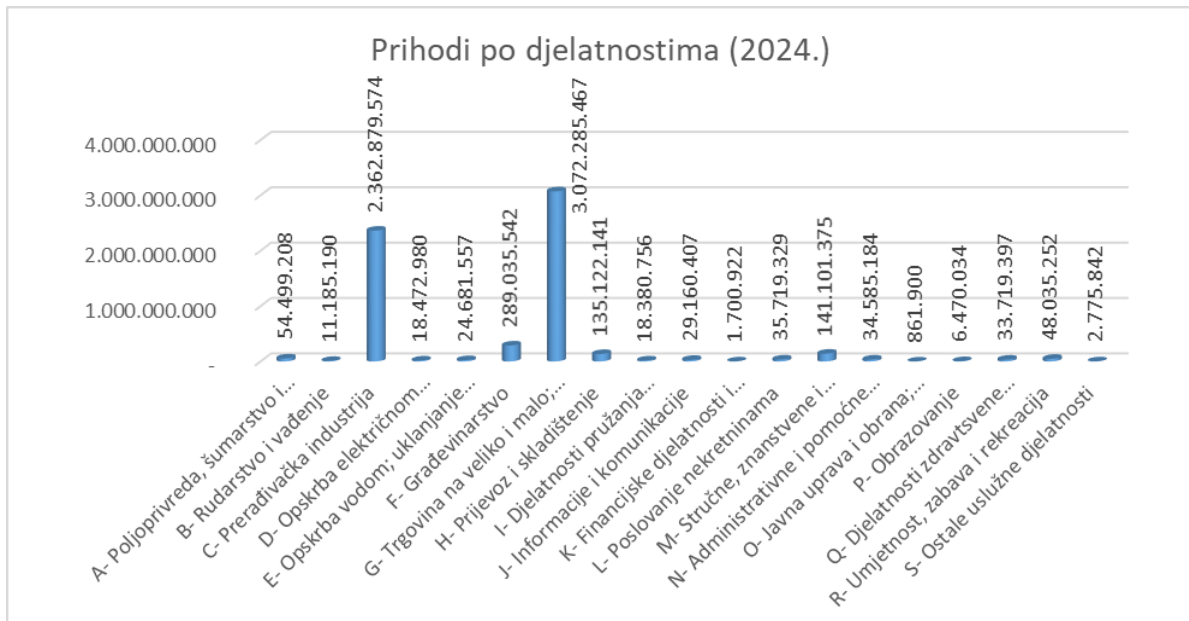
Slika 11- Broj subjekata po djelatnostima ŽZH u 2024. godini (Izvor: Dun&Bradstreet)

Najviše gospodarskih subjekata u 2024. godini u ŽZH, koji su predali završne financijske račune, bavilo se trgovinom na veliko i malo oko 35,29 %, a ista djelatnost broji i najveći broj zaposlenih, 41,12 %. Na drugom mjestu s najviše gospodarskih subjekata je prerađivačka industrija 17,30 %, u kojoj je zaposleno oko 28,33 % od ukupnog broja zaposlenih osoba prema podacima iz Dun&Bradstreet baze. Na trećem mjestu po broju poslovnih subjekata su stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, u postotku broj subjekata koji se bavi tim djelatnostima je 8,75 %.

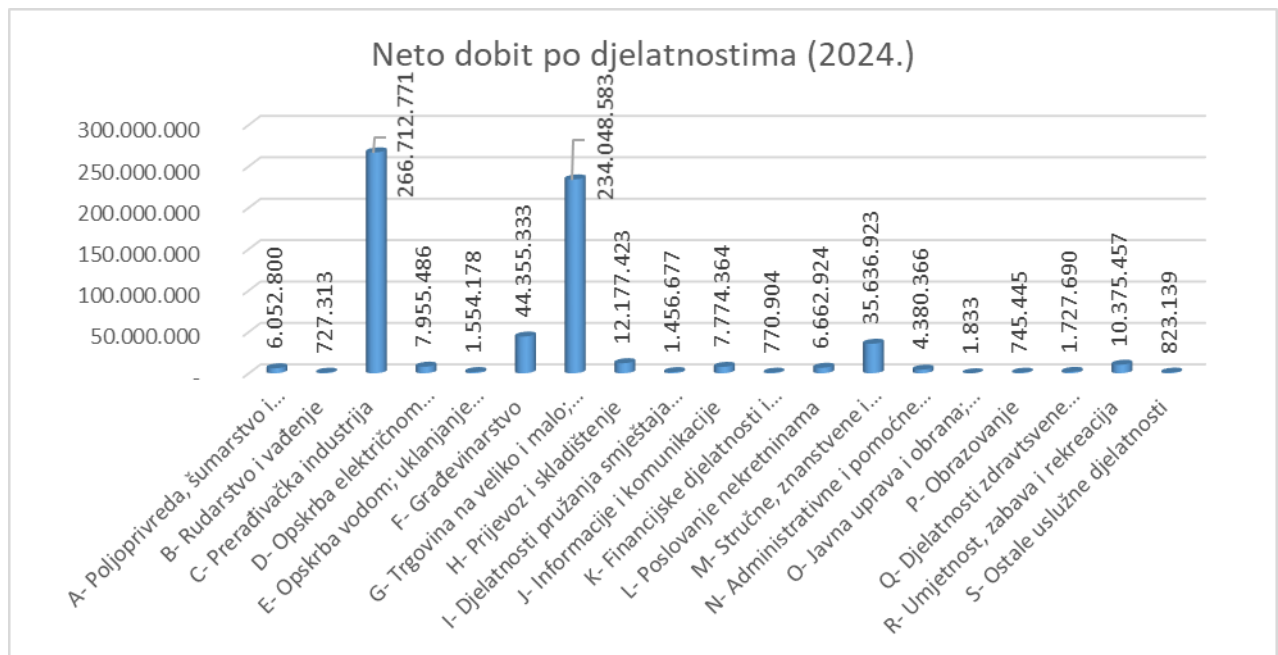
Slika 12- Broj zaposlenih po djelatnostima u ŽZH u 2024. godini (Izvor: Dun&Bradstreet)

U 2024. godini najviše je poslovnih prihoda ostvareno u trgovini na veliko i malo, 48,61 % od ukupno ostvarenih prihoda. Slijedi prerađivačka industrija s 37,38 % od ukupno ostvarenih prihoda i građevinarstvo s 4,57 % od ukupno ostvarenih prihoda.

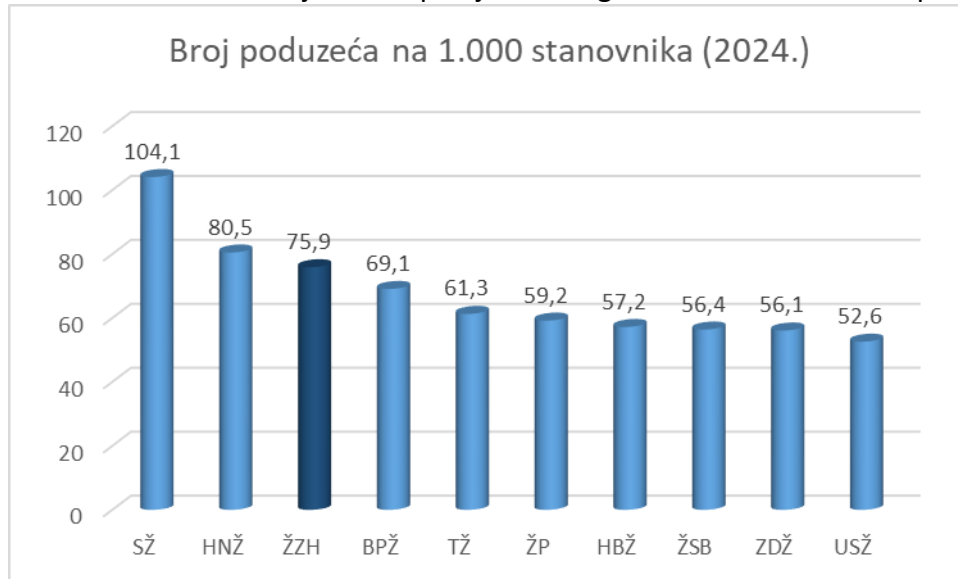
Slika 13- Prihod po djelatnostima u ŽZH u 2024. godini (Izvor: Dun&Bradstreet)

Najveća neto dobit je ostvarena u djelatnosti C- Prerađivačka industrija i to 41,42 % od ukupno ostvarene neto dobiti. Na drugom mjestu je djelatnost G- trgovina na veliko i malo s 36,35 % od ukupno ostvarene dobiti, a na trećem mjestu je građevinarstvo s oko 6,9 % od ukupno ostvarene neto dobiti prema podacima iz poslovne baze Dun&Bradstreet.

Slika 14- Neto dobit po djelatnostima u 2024. godini (Izvor: Dun&Bradstreet)

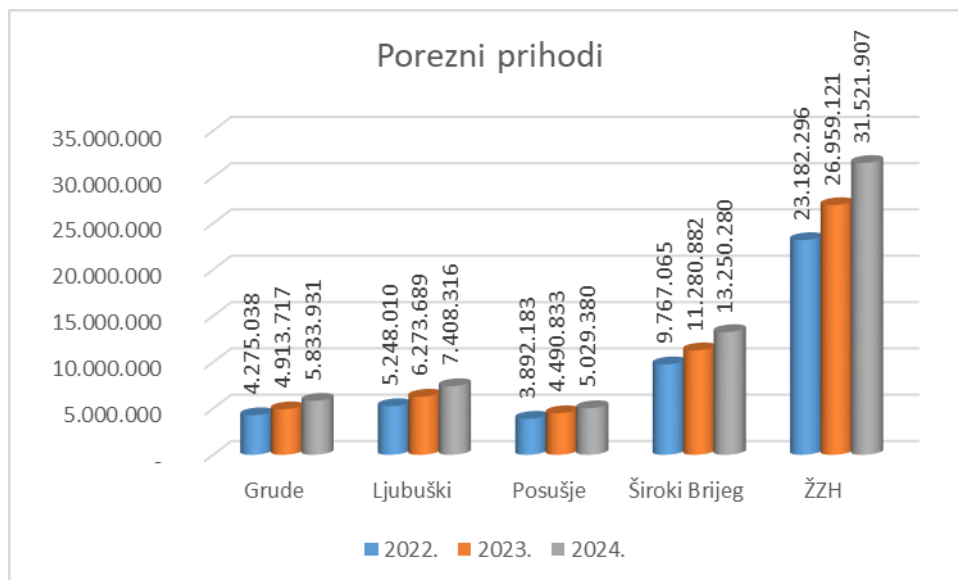
Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja za 2024. godinu, po broju poduzeća na 1.000 stanovnika, ŽZH se nalazi na trećem mjestu u FBiH. Više poduzeća na 1.000 stanovnika ima samo Sarajevska županija i Hercegovačko-Neretvanska Županija.

Slika 15 – Broj poduzeća na 1.000 stanovnika po županijama (Izvor: FZZPR)

Porezni prihodi

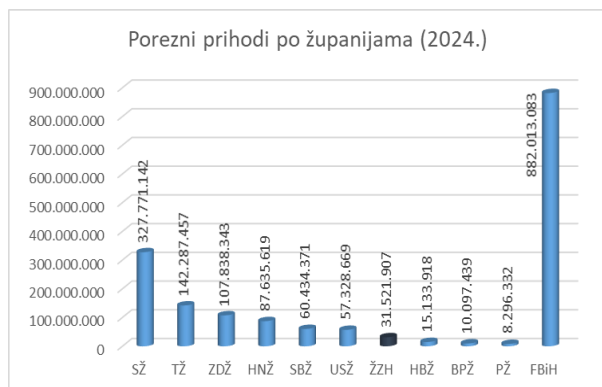
U ŽZH je u 2024. godini ostvareno je 31,5 milijuna KM poreznih prihoda. U analizi poreznih prihoda u posljednje tri godine, vidljivo je da se u ŽZH u 2024. godini bilježi rast poreznih prihoda u odnosu na 2023. godinu i to za 16,93 %, a u odnosu na 2022. godinu porezni prihodi su veći za 35,97 %.

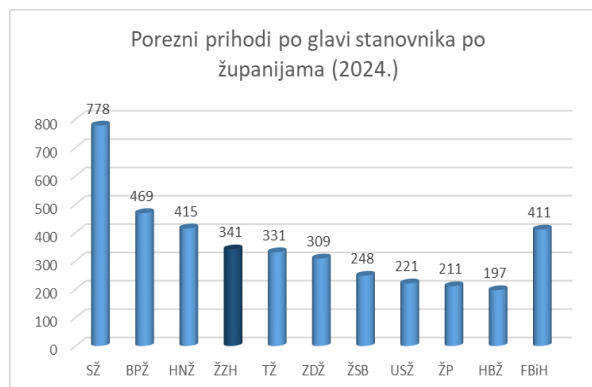
Slika 16 – Porezni prihodi u ŽZH (Izvor: FZZPR)

Što se tiče analize poreznih prihoda po jedinicama lokalne samouprave, obje općine (Posušje i Grude) i oba grada (Široki Brijeg i Ljubuški) bilježe pozitivan trend, u odnosu na prethodne dvije godine 2022. i 2023. Tako su u Grudama u 2024. godini porezni prihodi iznosili 5.833.931 KM i povećali su se za 18,73 % u odnosu na 2023. godinu, a u odnosu na 2022.

godinu veći su 36,47 %. U Ljubuškom su porezni prihodi iznosili 7.408.316 KM u 2024. godini i veći su za 18,9 % u odnosu na prethodnu 2023. godinu i 60,22 % u odnosu na 2022. godinu. U Posušju su porezni prihodi u 2024. iznosili 5.029.380 KM i veći su za 12 % u odnosu na 2023. godinu i 29,2 % u odnosu na 2022. godinu. U Širokom Brijegu su porezni prihodi iznosili 13.250.280 KM u 2024. godini, i veći su za 17,46 % u odnosu na prethodnu 2023. godinu i 35,66 % u odnosu na 2022. godinu.

Slika 17 – Porezni prihodi po županijama (Izvor: FZZPR)

Slika 18 - Prihodi po glavi stanovnika po županijama (Izvor:FZZPR)

Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja, ukupni porezni prihodi u FBiH iznose 882.013.083 KM, pri čemu najveći udio ostvaruje Sarajevska županija s ukupno 327.771.142 KM, što čini gotovo 37 % ukupnih poreznih prihoda FBiH. Među prve tri županije s najvećim poreznim prihodima su i Tuzlanska županija sa 142.287.457 KM, te Zeničko-dobojska županija sa 107.838.343 KM poreznih prihoda.

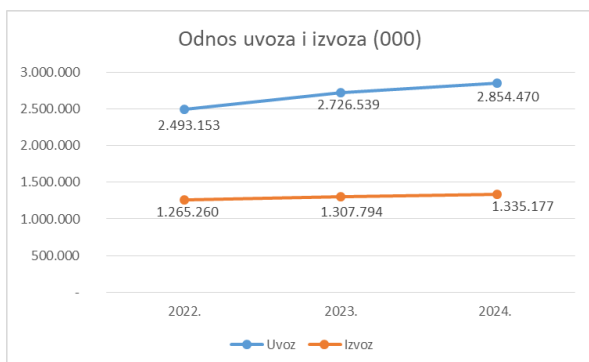
ŽZH se, u usporedbi s ostalim županijama, nalazi na sedmom mjestu prema ostvarenim poreznim prihodima koji iznose 31.521.907 KM, što je približno 3,6 % ukupnih prihoda FBiH. Iako se po apsolutnom iznosu ŽZH svrstava među županije s manjim fiskalnim kapacitetom, u odnosu na broj stanovnika i gospodarsku strukturu bilježi stabilan trend u prikupljanju prihoda.

Najmanje poreznih prihoda ostvarile su u Hercegbosanska županija s 15.133.918 KM, Bosansko-podrinjska županija s 10.097.439 KM, te Posavska županija s 8.296.332 KM.

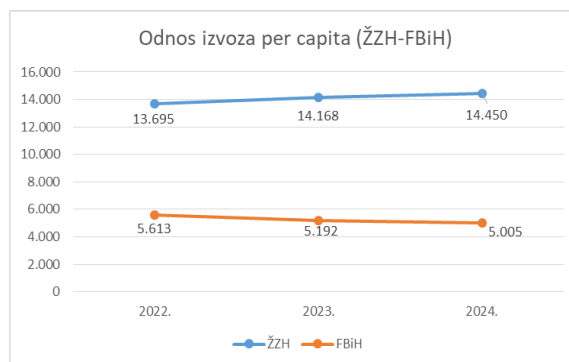
Najvišu razinu poreznih prihoda po stanovniku ostvarila je Sarajevska županija 778 KM, dok su najniže vrijednosti zabilježene u Hercegbosanskoj županiji 197 KM. ŽZH se nalazi na 4. mjestu u FBiH prema visini ostvarenih poreznih prihoda po glavi stanovnika, s iznosom od 341 KM, dok prosjek FBiH iznosi 411 KM.

Uvoz- Izvoz

Kada promatramo odnos uvoza i izvoza u ŽZH, izvoz u 2024. godini iznosi 1.335.177.000 KM i bilježi porast za 2,1 % u odnosu na 2023. godinu, te 5,53 % u odnosu na 2022. godinu. Uvoz u 2024. također bilježi porast u odnosu na 2023. godinu. U 2024. godini je iznosio 2.854.470.000 KM i veći je za 4,69 % u odnosu na prethodnu 2023. godinu. U odnosu na 2022. godinu uvoz je u 2024. godini veći za 14,5 %.

Slika 19 – Odnos uvoza i izvoza u ŽZH (Izvor:FZZPR)

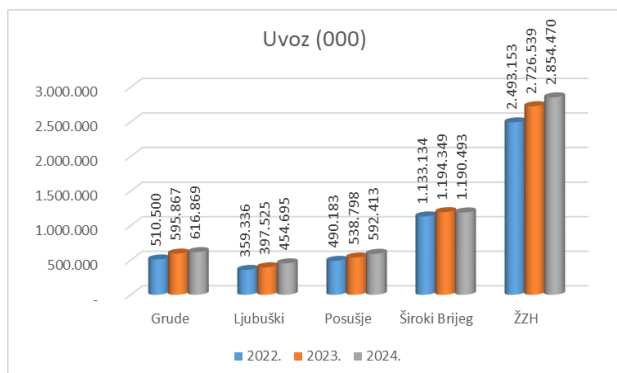

Slika 20 – Odnos izvoza po glavi stanovnika između ŽZH i FBiH (Izvor: FZZPR)

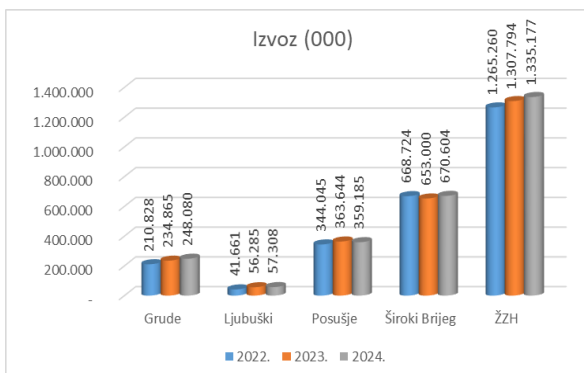
Izvoz po glavi stanovnika u ŽZH bilježio je pozitivan trend u prethodnim promatranim godinama. U 2024. godini izvoz po glavi stanovnika iznosio je 14.450 KM i povećao se za oko 2 % u odnosu na 2023. godinu, a u odnosu na 2022. veći je za 5,51 %. FBiH u 2024. godini bilježi negativan trend u segmentu izvoza po glavi stanovnika u odnosu na dvije prethodne godine. Izvoz po glavi stanovnika na razini FBiH u 2024. godini iznosio je 5.005 KM i manji je za 3,6 % u odnosu na 2023. godinu, i 10,83 % u odnosu na 2022. godinu. Kroz sve promatrane godine izvoz po glavi stanovnika u ŽZH je veći od izvoza po glavi stanovnika na razini FBiH.

Uvoz je u Širokom Brijegu iznosio 1.190.493.000 KM, što je 0,32 % manje od prethodne 2023. godine, a 5,1 % je veći u odnosu na 2022. godinu. U Posušju je zabilježen 9,95 % veći uvoz u 2024. godini u odnosu na 2023. godinu, i 20,86 % veći uvoz u odnosu na 2022. godinu. U Ljubuškom je u 2024. godini uvoz iznosio 454.695.000 KM, 14,38 % veći nego prethodne 2023. godine i za 26,54 % veći u odnosu na 2022. godinu. Grude, također bilježe pozitivan trend uvoza u 2024. godini. U odnosu na 2023. godinu uvoz se povećao za 3,53 %, a u odnosu na 2022. godinu veći je za 20,84 %.

U segmentu izvoza, Grude, Ljubuški i Široki Brijeg bilježe pozitivan trend u 2024. godini u odnosu na prethodne dvije godine, dok Posušje bilježi negativan trend u odnosu na prethodnu 2023. godinu. Široki Brijeg bilježi povećanje izvoza u 2024. godini za 2,7 % u odnosu na 2023. godinu, a u usporedbi s 2022. godinom, izvoz je veći za 0,3 %. Posušje je zabilježilo smanjenje izvoza za 1,23 % u 2024. godini u odnosu na prethodnu 2023. i 4,4 % veći izvoz u odnosu na 2022. godinu. Ljubuški bilježi najmanji izvoz tijekom promatranih godina i u 2024. je iznosio 57.308.000 KM, a to je povećanje od 1,82 % u odnosu na 2023. godinu. U odnosu na 2022. godinu, izvoz u Ljubuškom je povećan za 37,56 %. I u Grudama je zabilježen pozitivan trend u segmentu izvoza u 2024. godini, i to izvoz se povećao za 5,63 % u odnosu na prethodnu 2023. i 17,67 % u odnosu na 2022. godinu.

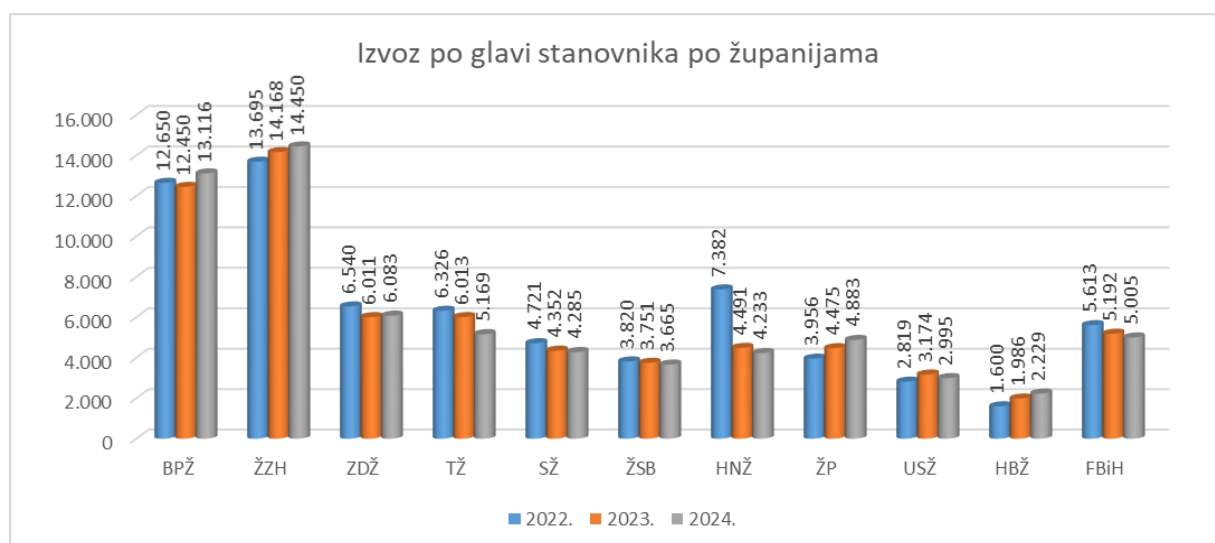

Slika 21 – Uvoz u ŽZH u tisućama KM (Izvor: FZS)

Slika 22 – Izvoz iz ŽZH u tisućama KM (Izvor: FZS)

Ako usporedimo izvoz po glavni stanovnika s ostalim županija i FBiH, ŽZH se u 2024. godini nalazi na prvom mjestu. Prosječan izvoz po glavni stanovnika u FBiH u 2024. godini iznosi 5.005 KM, što znači da je izvoz po glavni stanovnika u ŽZH koji iznosi 14.450 KM veći od federalnog prosjeka za 9.445 KM.

Slika 23 – Izvoz po glavni stanovnika po županijama (Izvor: FZZPR)

Analizirajući podatke izvoza po glavni stanovnika po županijama, samo pet županija bilježe pozitivan trend izvoza po glavni stanovnika u 2024. godini u odnosu na 2023. godinu, i to ŽZH, ŽP, BPŽ, ZDŽ i HBŽ. Ostale županije bilježe negativan trend. Također, i na razini FBiH bilježi se negativan trend u odnosu na 2023. godinu.

Prema podacima FZS najveći ostvareni izvoz u 2024. godini, kada promatramo izvoz po područjima klasifikacijske djelatnost, zabilježen je u prerađivačkoj industriji (88,16 % od ukupnog izvoza).

Djelatnost	2022.	2023.	2024.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4.637	6.932	7.405
Vađenje ruda i kamena	55.826	77.256	67.369
Prerađivačka industrija	1.120.006	1.141.098	1.177.022
Proizvodnja, snabdijevanje, opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	0	15.450	3.450
Ostalo	83.747	67.061	79.932
Nerazvrstano po kategorijama	1.044	0	0
UKUPNO	1.265.261	1.307.797	1.335.179

Tabela 4 – Izvoz po djelatnostima (Izvor: FZS)

Kad analiziramo izvoz po sektorima vidljivo je kako je u 2024. godini najveći izvoz ostvaren u sektoru Mašine/ strojevi i transportna sredstva (43,92 %) i u sektoru Industrijski proizvodi, razvrstani prema vrsti sirovina (28,75 %).

Sektor	2021.	2022.	2023.
Hrana i žive životinje	17.935	30.041	35.285
Pića i duhan	2.639	3.421	3.091
Sirove materije nejestive, osim goriva	20.959	16.830	31.088
Mineralna goriva, maziva i srodni proizvodi	81.328	106.610	76.001

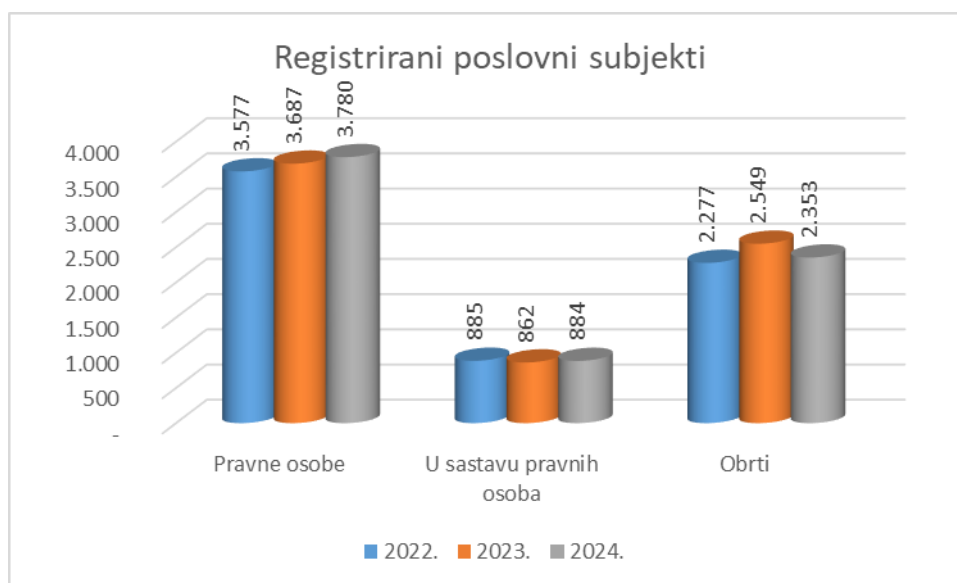
Masti i ulja život. i biljnog porijekla	14	59	62
Kemijski proizvodi	68.59,	73.015	81.713
Industrijski proizvodi razvrstani prema vrsti sirovina	446.739	406.294	383.901
Mašine/ Strojevi i transportna sredstva	490.223	548.540	586.352
Razni industrijski proizvodi	135.787	122.987	137.686
Proizvodi neraspoređeni po kategorijama	1.044	0	0
UKUPNO	1.265.261	1.307.797	1.335.179

Tabela 5 – Izvoz po sektorima (Izvor: FZS)

Struktura gospodarstva

Prema podacima FZS³, u strukturi gospodarstva u ŽZH dominiraju pravne osobe kojih u ukupnom broju poslovnih subjekata ima 3.780, dok obrta ima 2.353. U sastavu pravnih osoba ima 884 poslovnih subjekata.

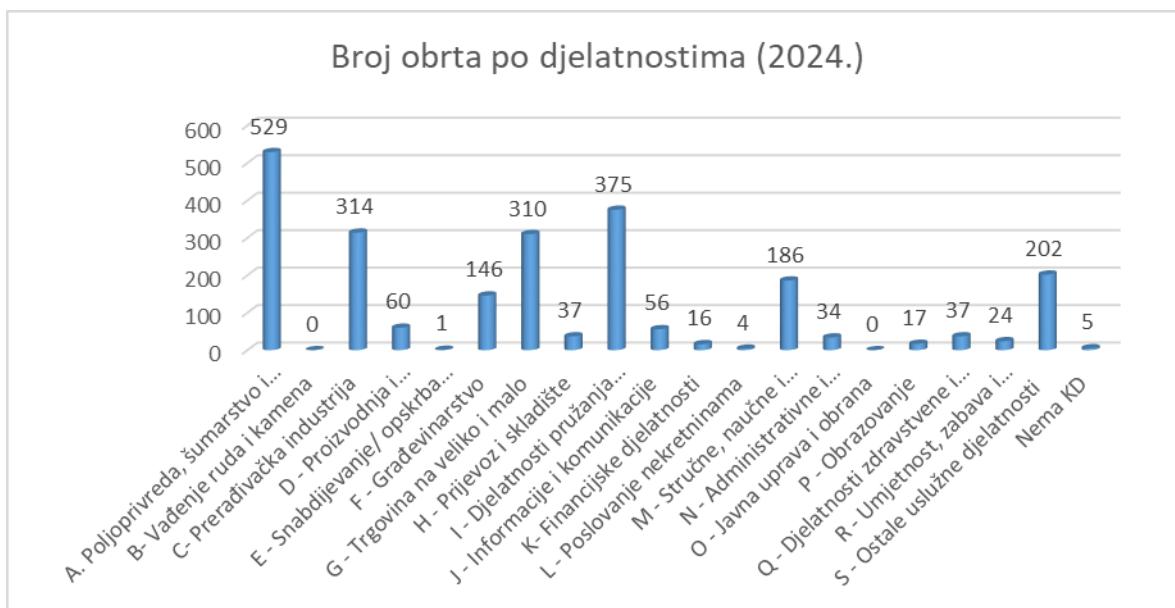
Broj obrta u 2024. godini bilježi negativan trend u odnosu na 2023. godinu, i to za 196 poslovnih subjekata. Jedinice u sastavu pravnih osoba bilježe pozitivan trend u odnosu na 2023. godinu za 22 jedinice u sastavu u 2024. godini. Pravne osobe bilježe pozitivan trend kroz sve promatrane godine. U 2024. godini bilo je registrirano 3.780 pravnih osoba, 93 više u usporedbi s 2023. godinom.

Slika 24 - Registrirani poslovni subjekti (Izvor: FZS)

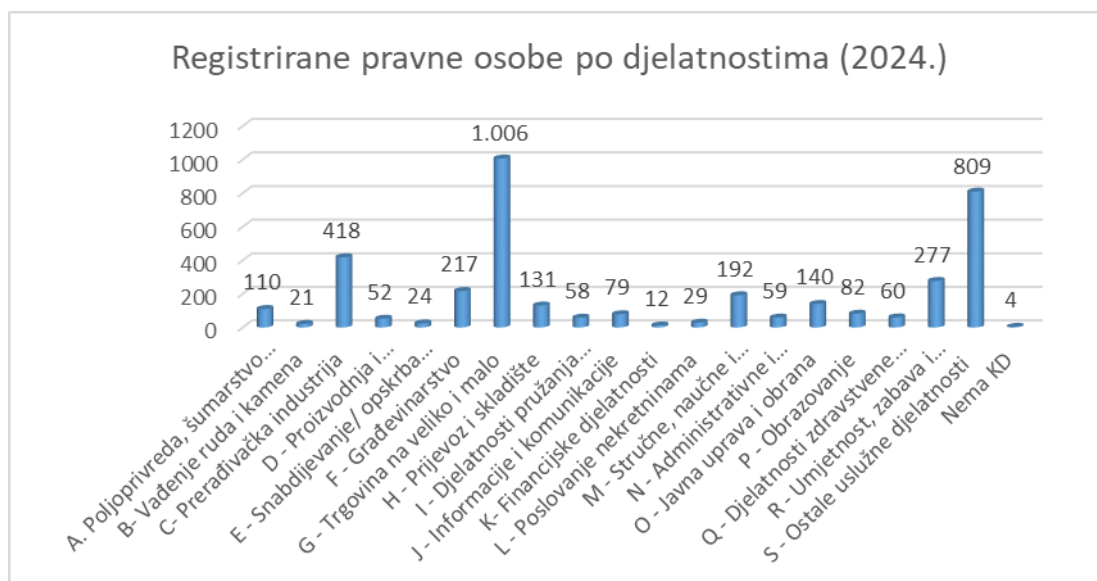
U strukturi obrta u ŽZH u 2024. godini najviše je obrta iz djelatnosti Poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (22,48 %), zatim iz djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (15,94 %) te prerađivačke industrije (13,35 %).

³ U ovaj broj su uračunati svi poslovni subjekti, odnosno i oni koji su neaktivni ali se još statistički vode jer nisu formalno odjavljeni iz pojedinih razloga.

Slika 25 – Broj obrta po djelatnostima u 2024. godini (Izvor: FZS)

U strukturi pravnih osoba, najviše pravnih osoba je u djelatnostima trgovine na veliko i malo i popravak motornih vozila i motocikla (26,61 %), potom ostalih uslužnih djelatnosti (21,40 %) i prerađivačke industrije (11,06 %).

Slika 26 – Struktura pravnih osoba po djelatnostima u 2024. godini (Izvor: FZS)

Poslovna infrastruktura

U ŽZH je aktivno 7 poslovnih zona. Po dvije poslovne zone su aktivne u Širokom Brijegu, Ljubuškom i Posušju i jedna u općini Grude. Ukupna površina poslovnih zona je 620,32 ha na kojima je 299 parcela. U 2024. godini, u poslovnim zonama u Širokom Brijegu, Grudama, Posušju i Ljubuškom su aktivne 74 tvrtke. U poslovnim zonama u Širokom Brijegu u 2024. godini su 20 tvrtki, 2 tvrtke manje nego u 2023. godini, u kojima je zaposleno 1.882 osoba, 329 više u odnosu na prethodnu godinu. U Grudama, poslovna zona Poljanice broji 12 tvrtki kao i prethodne promatrane godine, te 395 zaposlenih, 5 više u odnosu na 2023. godinu. U poslovnim zonama u Posušju u 2024. godini aktivno je bilo 10 tvrtki u kojima je zaposleno

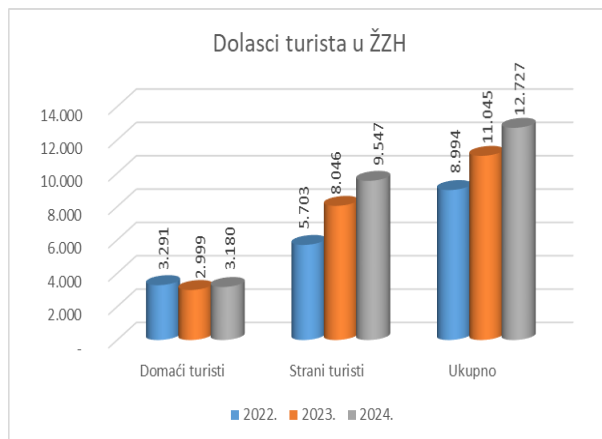
306 osoba, kao i u 2023. godini. U Ljubuškom su u 2024. godini aktivne bile 32 tvrtke u kojima je bilo zaposleno 641 osoba, isto kao i u 2023. godini.

Naziv	Grad	Površina u ha	Broj parcela	2022.		2023.		2024.	
				Broj tvrtki	Broj zaposlenih	Broj tvrtki	Broj zaposlenih	Broj tvrtki	Broj zaposlenih
1.Trn	Široki Brijeg	50	40	11	583	12	660	10	657
2.Knešpolje	Široki Brijeg	73,2	25	8	858	10	873	10	1.225
3. Zvirići	Ljubuški	174	29	4	6	32	641	32	641
4. Mostarska vrata	Ljubuški	84	86	20	303				
5. Pogana Vlaka – Poljanice	Grude	35	48	11	353	12	390	12	395
6. Osrdak	Posušje	13,74	24	5	136	5	136	5	136
7. Vlake	Posušje	190,38	47	8	162	5	170	5	170
UKUPNO		620,32	299	67	2.401	76	2.870	74	3.224

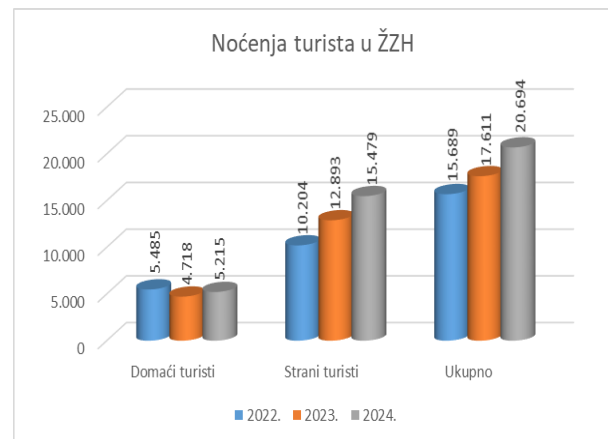
Tabela 6 – Pregled poslovne infrastrukture (Izvor: Općine i gradovi)

Turizam

U segmentu turizma ŽZH je od 2016. godine konstantno bilježila rast broja dolazaka i noćenja turista. U 2024. godini turizam bilježi pozitivne trendove u odnosu na prethodne promatrane 2023. i 2022. godinu. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u 2024. godini bilo je ukupno 12.727 dolazaka u ŽZH, što je 15,23 % više u odnosu na 2023. godinu, i više za 41,51 % u odnosu na ukupan broj dolazaka u 2022. godini. Broj noćenja u 2024. godini iznosio je 20.694, što je 17,51 % više nego prethodne promatrane 2023. godine, te 31,9 % više u odnosu na 2022. godinu.

Slika 27 – Dolasci turista u ŽZH (Izvor: FZS)

Slika 28 – Noćenja turista u ŽZH (Izvor: FZS)

Analiza tržišta smještaja daje dodatni uvid u promjene. Iako je broj ležajeva u službeno registriranim objektima (hoteli i sličan smještaj), prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, pao s 255 u 2021. na 209 u 2024., ponuda privatnog smještaja značajno je porasla. Prema podacima s platforme Booking.com, ukupan broj smještajnih jedinica u Županiji Zapadnohercegovačkoj povećao se s 59 u 2021. godini na čak 178 u 2025. godini. Posebno se ističe rast u Ljubuškom, gdje je broj smještaja na platformi skočio s 34 na 92, te u Posušju, s 10 na 41.

Županija Zapadnohercegovačka raspolaže s ograničenim brojem registriranih hotela i motela, što predstavlja značajan izazov za privlačenje organiziranih turističkih dolazaka. Prema

dostupnim podacima, situacija je sljedeća: Ljubuški: 2 hotela i 1 motel; Grude: 3 objekta (uključujući hotele i/ili motele); Široki Brijeg: 1 hotel; Posušje: 3 motela.

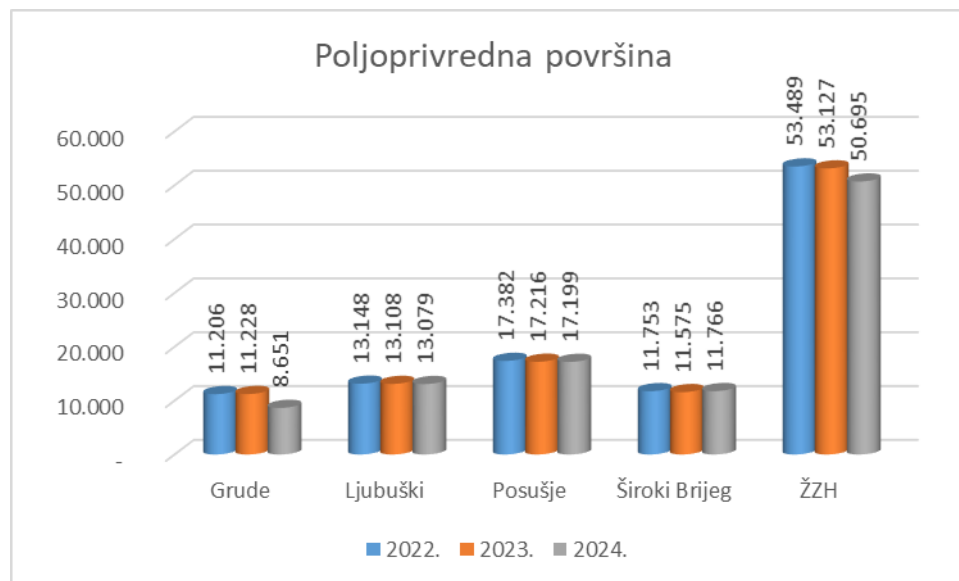
Analiza stanja smještaja u domaćinstvu u ŽZH pokazuje značajan nesrazmjer između broja registriranih objekata i broja onih koji se oglašavaju na globalnim platformama, što ukazuje na problem neujednačene prakse registracije.

Grad Ljubuški: Prema podacima iz Turističke zajednice Grada Ljubuškog u Ljubuškom je u ovoj vrsti smještaja registrirano 104 objekata od čega su: 59 kuća za odmor u domaćinstvu, 41 apartman u domaćinstvu, 4 sobe u domaćinstvu. Ljubuški je jedini grad koji je sustavno riješio pitanje registracije, što ukazuje na proaktivnost i prepoznavanje važnosti ove vrste turizma.

Ostale jedinice lokalne samouprave: Na platformi Booking.com mogu se pronaći sljedeći podaci: u Posušju 41 objekt, u Širokom Brijegu 36 objekata, dok je u Grudama registrirano samo 6 objekata na ovoj platformi. Ovi podaci sugeriraju da u ovim općinama još uvijek nedostaje razvijena praksa i sustav za registraciju i potporu privatnim iznajmljivačima.

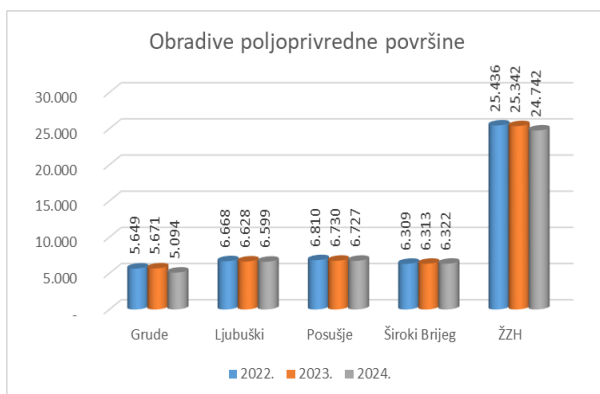
Poljoprivreda

Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja u ŽZH ima ukupno 50.695 poljoprivrednih površina. U 2024. godini najviše poljoprivrednih površina je bilo u Posušju 17.199, zatim u Ljubuškom 13.079, potom u Širokom Brijegu 11.766. Najmanje poljoprivrednih površina je u Grudama 11.8651.

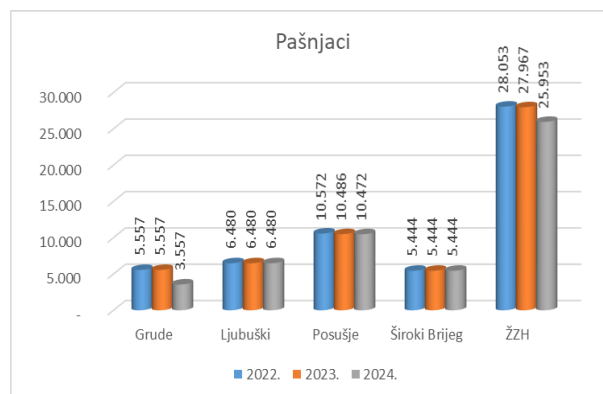

Slika 29 – Poljoprivredne površine u ŽZH (Izvor: FZZPR)

Od ukupnog broja poljoprivrednih površina 48,8 % je obradivih površina, a ostatak su pašnjaci. Najviše obradivih površina ima Posušje, a najmanje Grude, dok je pašnjaka najviše u Posušju a najmanje u Grudama.

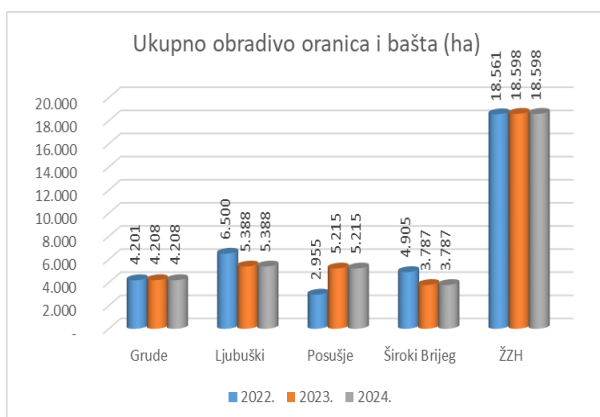

Slika 30 – Obradive poljoprivredne površine u ŽZH (Izvor: FZZPR)

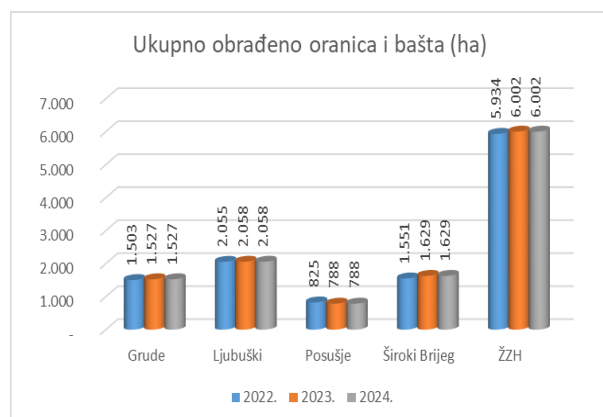

Slika 31 – Pašnjaci u ŽZH (Izvor: FZZPR)

U obradive površine spadaju oranice i vrtovi kojih je 72,5 %, zatim voćnjaci (1,12 %), vinogradi (4 %) i livade (22,4 %). Od ukupno obradivih oranica i vrtova obrađeno je 6.002 ha (32,3 %). Najviše obrađenih oranica i vrtova je u Ljubuškom 2.058 ha, zatim u Širokom Brijegu 1.629 ha, potom u Grudama 1.527ha. Najmanje obrađenih oranica i vrtova je u Posušju 788 ha. Postotak neobrađenih oranica u ŽZH iznosi 67,7 %. U Posušju je neobrađeno 84,89 % oranica i vrtova, u Grudama 63,71 %, u Širokom Brijegu 56,98 %, a u Ljubuškom 61,8 %.

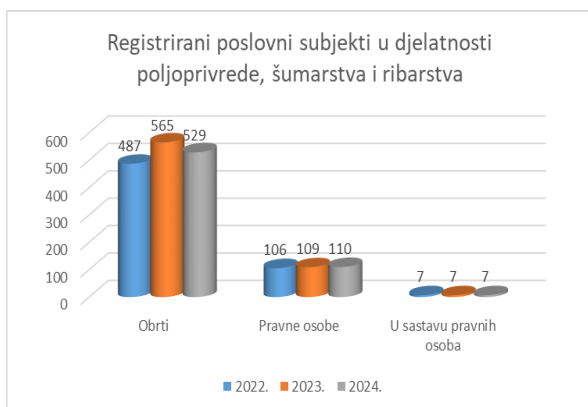
Slika 32 – Ukupno obradivo oranica i bašta (Izvor: FZZPR)

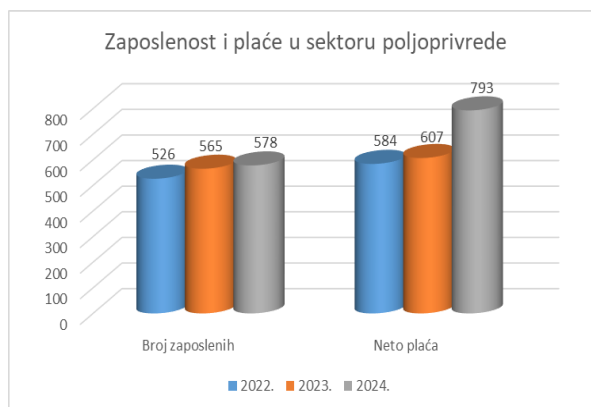
Slika 33 – Ukupno obrađeno oranica i bašta (Izvor: FZZPR)

U 2024. godini ukupan broj subjekata koji se bave poljoprivredom, prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, bio je 646. Od ukupnog broja poslovnih subjekata, pravnih osoba je 110, odnosno 1 pravna osoba više nego prethodne godine 2023. godine. U odnosu na 2022. godinu, zabilježeno je 4 pravne osobe više u sektoru poljoprivrede. Broj obrta u poljoprivredi u 2024. godini bio je 529, odnosno 36 obrta manje u odnosu na 2023. godinu i 42 obrta više u odnosu na 2022. godinu.

Što se tiče prosječnog broja zaposlenih, u 2024. godini zabilježeno je 578 zaposlenih u poljoprivredi, 13 više zaposlenih u odnosu na prethodnu 2023. godinu i 52 više zaposlenih u odnosu na 2022. godinu. Prosječna plaća u sektoru poljoprivrede u 2024. godini iznosila je 793 KM. U odnosu na prethodne promatrane godine, zabilježeno je povećanje prosječne plaće i to za 30 % u odnosu na 2023. godinu i 35,8 % u odnosu na 2022. godinu.

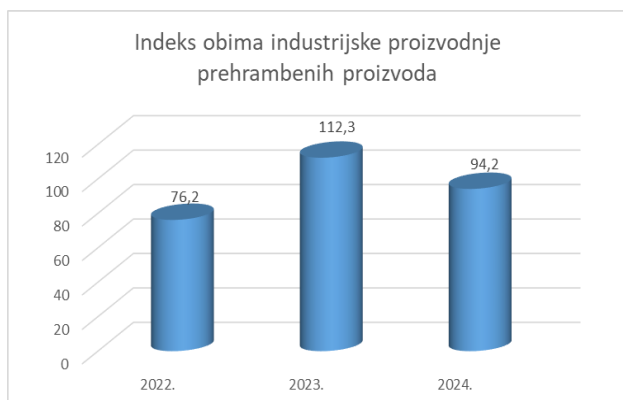
Slika 34 – Registrirani poslovni subjekti u djelatnosti poljoprivrede (Izvor: FZS)

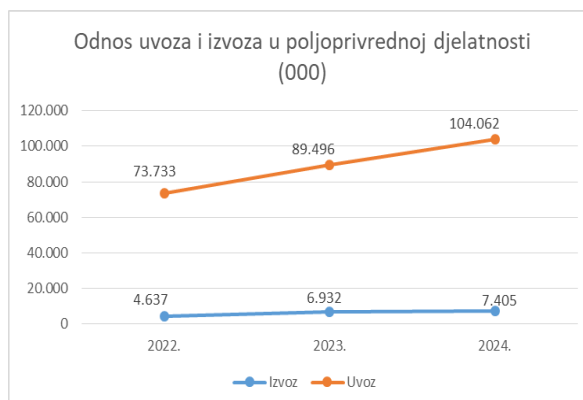
Slika 35 – Prosječan broj zaposlenih i prosječna plaća u sektoru poljoprivrede (Izvor:FZS)

Indeks obujma industrijske proizvodnje prehrambenih proizvoda u 2023. godini iznosi 94,2. U prethodnoj promatranoj 2023. godini indeks industrijske proizvodnje prehrambenih proizvoda iznosio je 112,3, što znači da je u 2024. manji za oko 16 %. U odnosu na 2022. godinu kada je indeks iznosio 76,2, u 2024. godini je veći za 23,6 %.

U segmentu izvoza u poljoprivrednoj djelatnosti, kroz cijelo promatrano razdoblje izvoz je u porastu, bilježi pozitivan trend. Tako je izvoz u 2022. godini iznosio 4.637.000 KM, u 2023. godini 6.932.000 KM a u 2024. godini 7.405.000 KM. U segmentu uvoza, u 2024. godini zabilježeno je povećanje uvoza u odnosu na prethodne promatrane godine, a iznosio je 104.062.000 KM. U 2023. godini uvoz je iznosio 89.496.000 KM, a u 2022. godini 73.733.000 KM.

Slika 36 – Indeks obima industrijske proizvodnje prehrambenih proizvoda (Izvor: FZS)

Slika 37 – (Odnos izvoza i uvoza u poljoprivrednoj djelatnosti (Izvor: FZS)

Izvoz hrane i živih životinja iz ŽZH u 2023. godini iznosio je 35.285.000 KM, što je 2,6 % od ukupne vrijednosti izvoza ostvarenog u ŽZH u 2024. godini. Vrijednost izvoza hrane i živih životinja je u 2024. godini veća za 17,5 % u odnosu na prethodnu promatranu 2023. godinu, i 96 % u odnosu na 2022. godinu.

Podaci za investicije u nova stalna sredstva po namjeni ulaganja i tehničkoj strukturi prikazana su za razdoblje od 2021. do 2023. godine jer potrebni podaci za 2024. koje priprema FZS još uvijek nisu objavljeni. U tabeli 7 prikazana su kretanja ulaganja u spomenutom trogodišnjem razdoblju. Prema podacima FZS, investicije u nova stalna sredstva povećane su u 2023. godini u odnosu na dvije prethodne promatrane godine. Ukupne investicije u nova stalna sredstva u 2023. godini iznosile su 381.116.000,00 KM.

Najveći iznosi investicija bili su za strojeve, opremu i transportna sredstva, dok su najmanji iznosi investicija bili za troškove prijenosa vlasništva.

Investicije u nova stalna sredstva po namjeni ulaganja i tehničkoj strukturi (000)	2021.	2022.	2023.
<i>Investicije u nova stalna sredstva (UKUPNO)</i>	<i>166.764</i>	<i>197.694</i>	<i>381.116</i>
<i>Građevinski objekti i prostori</i>	<i>47.799</i>	<i>82.283</i>	<i>183.634</i>
<i>Strojevi, oprema i transportna sredstva</i>	<i>112.011</i>	<i>108.921</i>	<i>187.392</i>
<i>Ostala materijalna sredstva</i>	<i>6.954</i>	<i>6.490</i>	<i>10.090</i>
<i>Ostala nematerijalna sredstva</i>	<i>6.641</i>	<i>6.429</i>	<i>6.230</i>
<i>Troškovi prijenosa vlasništva</i>	<i>313</i>	<i>60</i>	<i>3.860</i>

Tabela 7 – Investicije u nova stalna sredstva po namjeni ulaganja i tehničkoj strukturi u tis. KM (Izvor:FZS)

Prema podacima iz poslovne baze Dun&Bradstreet, u 2024. godini završne račune predalo je 56 poslovnih subjekata koji se bave poljoprivredom. U tim poslovnim subjektima zaposleno je 199 osoba. Prihodi koje su ostvarili ovi subjekti u 2024. godini iznose 54.499.208 KM, bruto profit 6.625.737 KM i neto profit 6.052.800 KM.

Najviše poslovnih subjekata poljoprivredne djelatnosti nalazi se u Ljubuškom, 23 subjekta, potom u Posušju 21 subjekt, u Širokom Brijegu 8 subjekata i u Grudama 4 poslovnih subjekata. Najviše zaposlenih osoba broje poslovni subjekti iz Ljubuškog 105, slijede poslovni subjekti iz Posušja 45 zaposlenih i Gruda sa 31 zaposlenih, a najmanje zaposlenih broje poslovni subjekti iz Širokog Brijega 18. Najveći prihode ostvarili su poslovni subjekti iz Ljubuškog 18.748.027, potom iz Gruda 17.449.202 KM. Slijedi Posušje čiji su poslovni subjekti ostvarili 17.139.528 KM prihoda, a najmanje prihode ostvarili su poslovni subjekti iz Širokog Brijega 1.162.451 KM.

Djelatnost -A-	ŽZH	Široki Brijeg	Ljubuški	Posušje	Grude
Broj subjekata	56	8	23	21	4
Zaposleni	199	18	105	45	31
Prihodi	54.499.208	1.162.451	18.748.027	17.139.528	17.449.202
Bruto profit	6.625.737	368.229	1.810.018	2.742.939	1.704.551
Neto profit	6.052.800	357.582	1.645.477	2.494.307	1.555.434

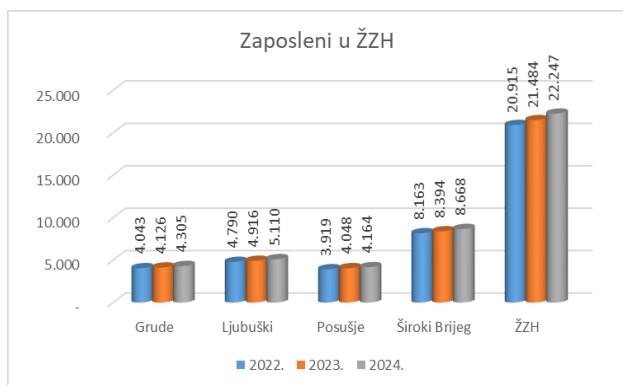
Tabela 8 – Ukupni financijski podaci poslovnih subjekata poljoprivredne djelatnosti (Izvor: Izvor: Dun&Bradstreet)

2.3. Društveni pokazatelji

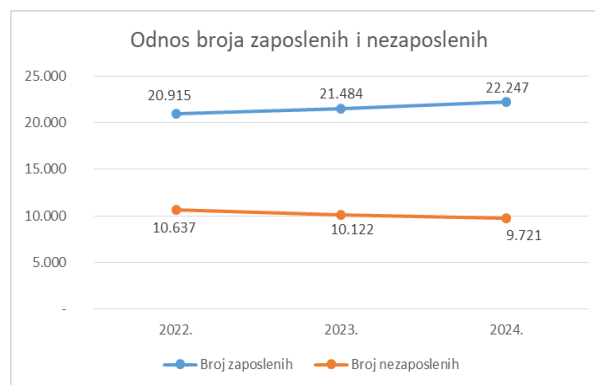
U dijelu društvenih pokazatelja analizirani su podaci vezani za tržište rada, školstvo, zdravstvo, socijalu i sigurnost.

Zaposlenost i nezaposlenost

Broj zaposlenih u ŽZH kroz sve promatrane godine je u porastu i u 2024. godini broj zaposlenih je iznosio 22.247. Na razini ŽZH u 2024. godini došlo je do povećanja broja zaposlenih za 763 osobe odnosno 3,6 % u odnosu na 2023. godinu. U odnosu na 2022. godinu broj zaposlenih u 2024. godini je veći za 6,4 %. U segmentu broja nezaposlenih, zabilježen je negativan trend kroz sve tri promatrane godine. U 2024. godini je broj nezaposlenih osoba iznosio 9.721, što je 4 % manje nezaposlenih u odnosu na 2023. godinu, te 8,61 % manje u odnosu na 2022. godinu.

Slika 38 – Broj zaposlenih u ŽZH (Izvor: FZS)

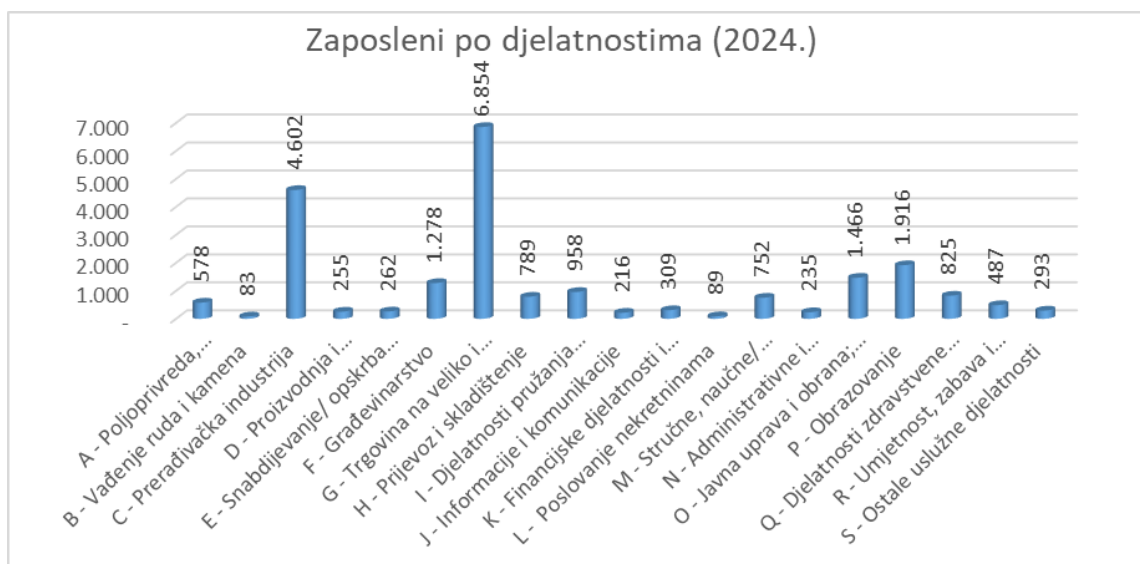

Slika 39 – Odnos broja zaposlenih i nezaposlenih (Izvor: FZS)

Kada promatramo jedinice lokalne samouprave pojedinačno, na slici 37 jasno je vidljivo da Široki Brijeg, Posušje, Grude i Ljubuški bilježe pozitivan trend u broju zaposlenih osoba u 2024. godini u odnosu na prethodne promatrane 2022. i 2021. godinu.

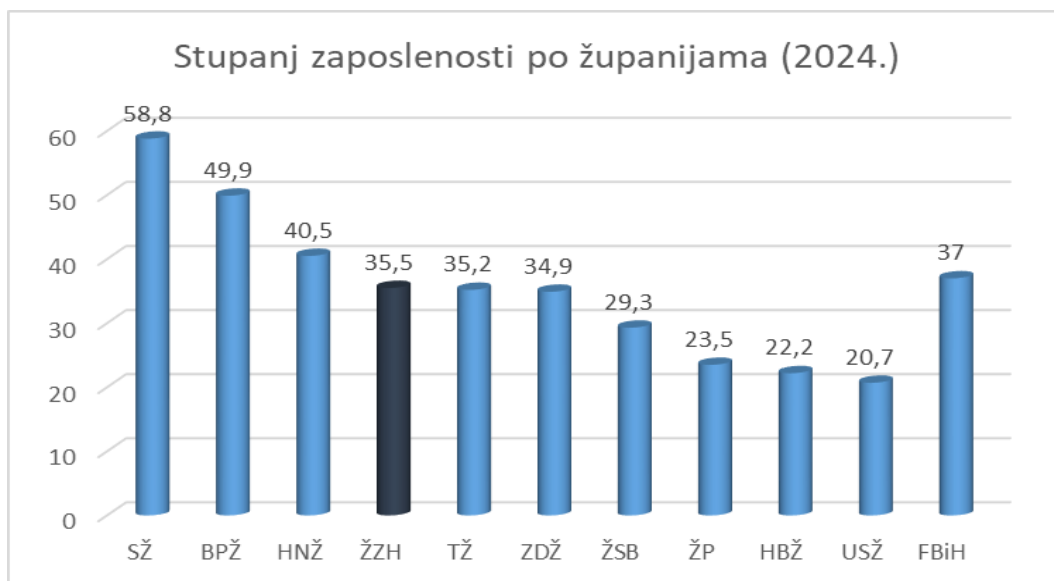
Prema podacima iz poslovne baze Dun&Bradstreet, broj zaposlenih osoba u poslovnim subjektima iz ŽZH koji su predali završna financijska izvješća za 2024. godinu iznosi 18.127. U 2023. godini broj zaposlenih je iznosio 16.932, što znači da se broj zaposlenih prema podacima baze Dun&Bradstreet povećao za 7,1 % u odnosu na 2023. godinu.

Prema podacima FZS koji se odnose na strukturu ukupnog broja zaposlenih po djelatnostima, u 2024. godini najveći broj zaposlenih je u sektoru trgovine na veliko i malo 6.854 što je 30,8 % od ukupnog broja zaposlenih, zatim u sektoru prerađivačke industrije 4.602 što je 20,7 % od ukupnog broja zaposlenih. Na trećem mjestu po broju zaposlenih je sektor obrazovanja s 1.916 zaposlene osobe što je 8,6 % od ukupnog broja zaposlenih osoba u 2024. godini. Najmanje zaposlenih osoba je u sektoru B – Vađenje ruda i kamena njih 83 ili 0,4 % od ukupnog broja zaposlenih.

Slika 40 – Broj zaposlenih po djelatnostima u ŽZH u 2024. godini (Izvor: FZS)

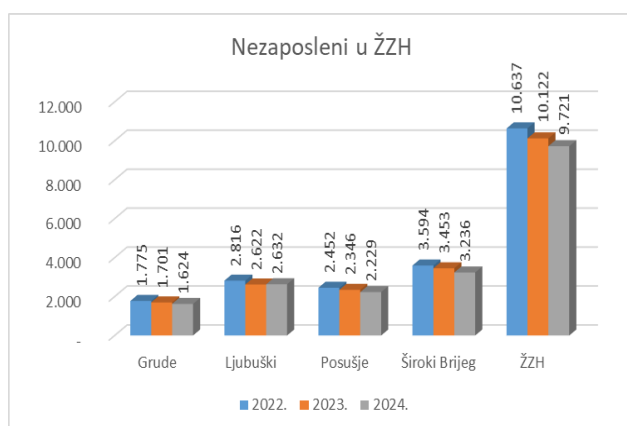
U usporedbi stupnja zaposlenosti po županijama, ŽZH se nalazi na 4. mjestu sa stupnjem zaposlenosti od 35,5 %. Veći stupanj zaposlenosti imaju HNŽ, BPŽ i SŽ. U usporedbi sa stupnjem zaposlenosti FBiH, ŽZH se nalazi ispod prosjeka FBiH koji iznosi 37.

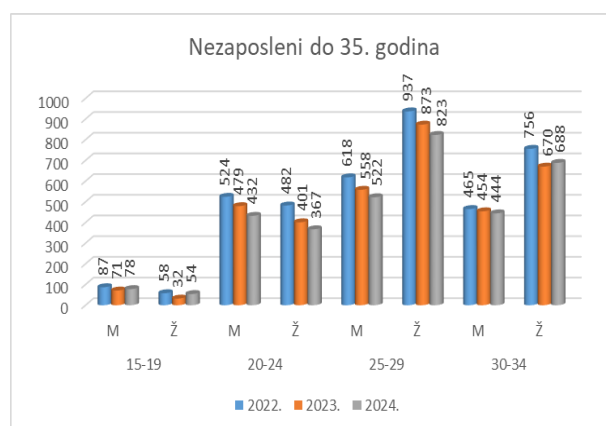
Slika 41 – Stupanj zaposlenosti u 2023. godini po županijama (Izvor: FZZPR)

Prema službenim podacima FZS, broj nezaposlenih osoba u ŽZH u 2024. godini je iznosio 9.721. U usporedbi s prethodnom promatranom 2023. godinom, kada je broj nezaposlenih iznosio 10.122, u 2024. godini zabilježeno je smanjenje broja nezaposlenih za 4 %, a u odnosu na 2022. godinu broj nezaposlenih je manji za 8,6 %.

Kada promatramo strukturu nezaposlenih u ŽZH prema starosti, iz analize podataka Službe za zapošljavanje ŽZH vidljivo je da je u 2024. godini 35 % nezaposlenih osoba u dobi do 35 godina. Najveći udio nezaposlenih osoba u dobi do 35 godina čine žene u dobi 25-29 godina kojih je 24 % u 2024. godini. U strukturi nezaposlenosti prema spolu u ŽZH kroz sve tri promatrane godine bilo je više nezaposlenih žena (55 % u 2024. godini) nego muškaraca (45 % u 2024. godini). Ovaj trend je prisutan u svim općinama i gradovima.

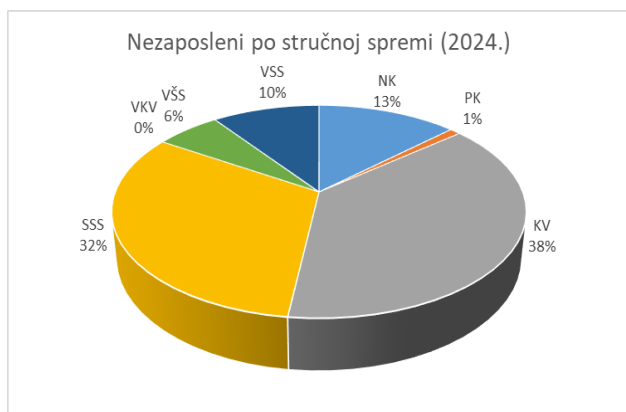
Slika 42 – Broj nezaposlenih u ŽZH (Izvor: FZS)

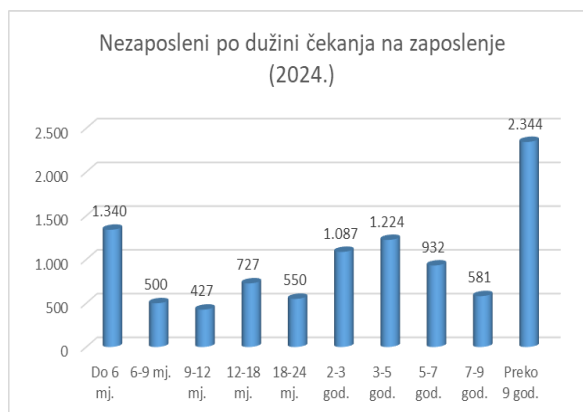
Slika 43 – Struktura nezaposlenih po starosti (Izvor: Služba za zapošljavanje ŽZH)

Prema kvalifikacijskoj strukturi najveći dio u ukupnoj nezaposlenosti imaju kvalificirani radnici, odnosno osobe sa završenom srednjom školom do tri godine, čiji je udio 38 %, te osobe sa završenom srednjom školom u trajanju od 4 godine čiji udio iznosi 32 %.

U ukupnoj nezaposlenosti dominiraju dugotrajno nezaposlene osobe, a to su one osobe koje traže posao godinu ili više dana. Njihov udio u 2024. godini iznosi 24,14 %.

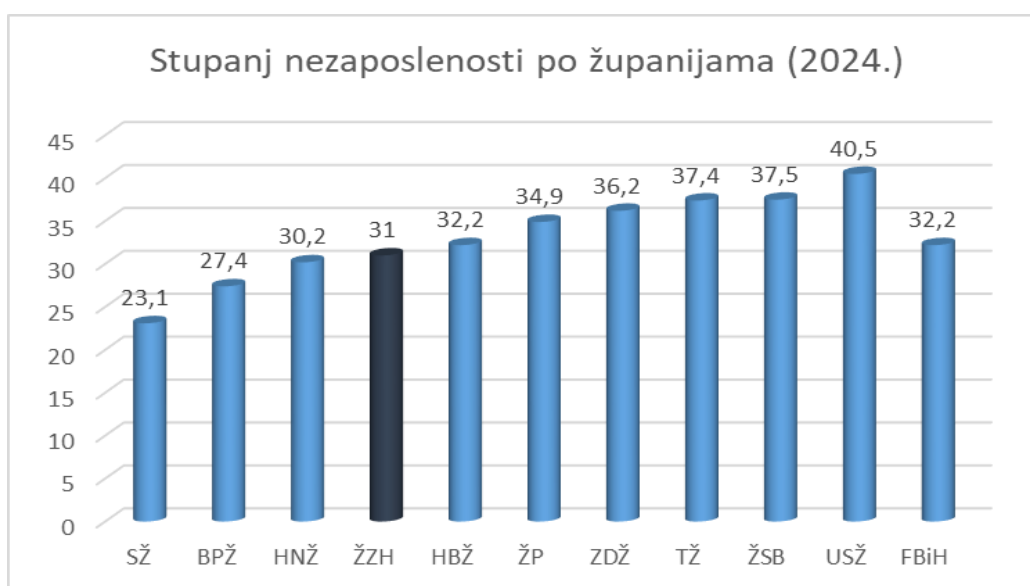

Slika 44 – Struktura nezaposlenih po stručnoj spremi (Izvor: Služba za zapošljavanje ŽZH)

Slika 45 – Nezaposleni po dužini čekanja na zaposlenje (Izvor: Služba za zapošljavanje ŽZH)

Promatrajući stupanj nezaposlenosti po županijama i FBiH, ŽZH se u 2023. godini nalazi na 7. mjestu sa stupnjem nezaposlenosti od 32,7. Manji stupanj nezaposlenosti imaju samo Hercegovačko-neretvanska županija, Bosansko-podrinjska županija i Sarajevska županija. U usporedbi sa stupnjem nezaposlenosti na razini FBiH, ŽZH ima stupanj nezaposlenosti manji od prosjeka koji u FBiH iznosi 32,2.

Slika 46 – Stupanj nezaposlenosti po županijama (Izvor: FZZPR)

Prosječna plaća i umirovljenici

Prosječna neto plaća u 2024. godini u ŽZH je iznosila 1.222,00 KM, što je povećanje za 8 % u odnosu na 2023. godinu i 22 % u odnosu na 2022. godinu. Prosječna plaća u ŽZH niža je od prosječne plaće u FBiH za oko 11 %, koja je u 2024. godini iznosila 1.373,00 KM.

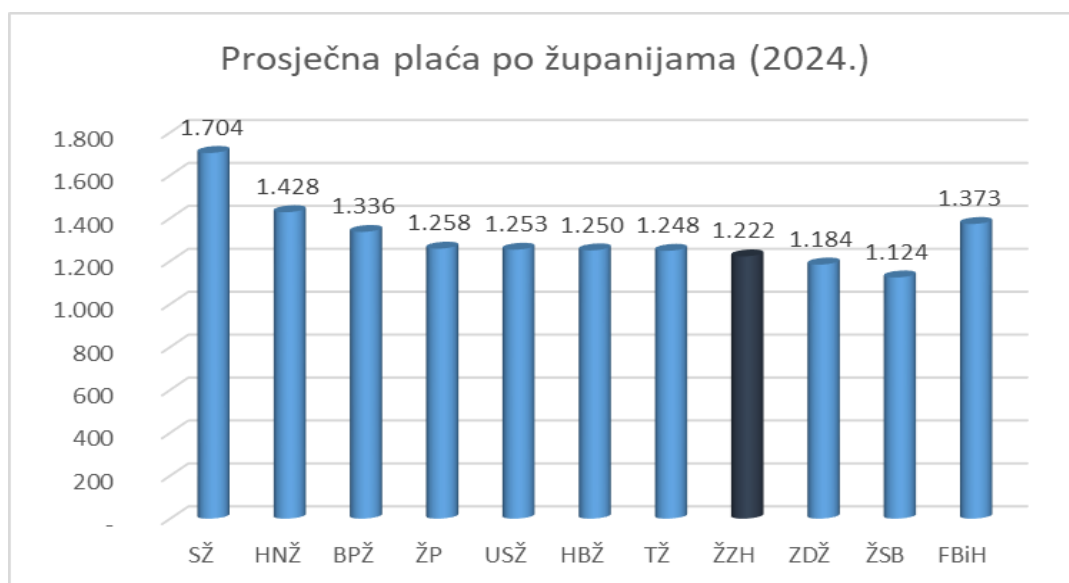
PROSJEČNA NETO PLAĆA U KM			
	2022.	2023.	2024.
Grude	1.124,00	1.222,00	1.350,00
Ljubuški	1.029,00	1.154,00	1.235,00
Posušje	910,00	1.014,00	1.093,00
Široki Brijeg	974,00	1.129,00	1.215,00
ŽZH	1.002,00	1.130,00	1.222,00

FBiH	1.114,00	1.261,00	1.373,00
-------------	-----------------	-----------------	-----------------

Tabela 9– Visina prosječne plaće u KM (Izvor: FZS)

Iznos prosječne neto plaće kroz sve tri godine najveća je u općini Grude i ona je u 2024. godini iznosila 1.350,00 KM, što je povećanje za 10 % u odnosu na 2023. godinu, i 20,1 % u odnosu na 2022. godinu. Ljubuški također bilježi povećanje prosječne neto plaće. U 2024. godini u odnosu na 2023. godinu prosječna neto plaća je veća za 7 % i iznosila je 1.235,00 KM. U odnosu na 2022. godinu neto plaća je u 2024. godini veća za 20 %. Općina Posušje bilježi pozitivan trend u segmentu neto plaće kroz sve tri promatrane godine. Tako je u 2024. godini neto plaća iznosila 1.093,00 KM, što je povećanje za 7,8 % u odnosu na 2023. godinu i 20,1 % u odnosu na 2022. godinu. Široki Brijeg također bilježi pozitivan trend u promatranom razdoblju. U 2024. godini prosječna neto plaća je iznosila 1.215,00 KM, a to je povećanje od 7,9 % u odnosu na prethodnu 2023. godinu i 24,74 % u odnosu na 2022. godinu.

U usporedbi prosječne neto plaće u ŽZH s prosječnim plaćama u ostalim županijama u FBiH, ŽZH se nalazi na osmom mjestu. Prosječna plaća na razini ŽZH je manja od prosječne plaće FBiH koja je u 2024. godini iznosila 1.373,00 KM.

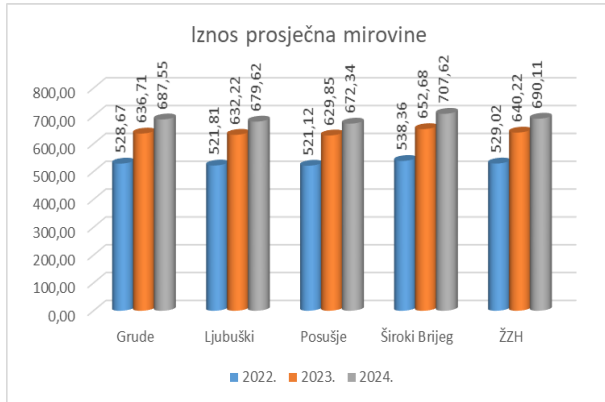
Slika 47 – Prosječna plaća po županijama u 2024. godini (Izvor: FZZPR)

Broj umirovljenika u 2024. godini u ŽZH iznosi 12.729 i u porastu je za 4.63 % u odnosu na 2023. godinu kada je broj umirovljenika iznosio 12.166. U odnosu na 2022. godinu, u 2024. godini broj umirovljenika je veći za 7,71 %. Sve jedinice lokalne samouprave ŽZH bilježe povećanje broja umirovljenika u odnosu na prethodne promatrane 2022. i 2023. godinu.

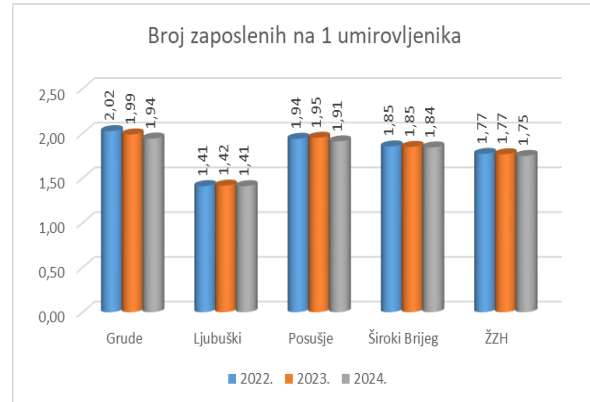
BROJ UMIROVLJENIKA			
	2022.	2023.	2023.
Grude	1.997	2.076	2.217
Ljubuški	3.397	3.473	3.626
Posušje	2.021	2.075	2.180
Široki Brijeg	4.403	4.542	4.706
ŽZH	11.818	12.166	12.729
FBiH	352.434	359.717	367.094

Tabela 10 – Broj umirovljenika (Izvor: FZS)

Prosječna mirovina za ŽZH u 2024. godini iznosila je 691,11 KM i bilježi povećanje od 7,8 % u odnosu na 2023. godinu i 30,5 % u odnosu na 2022. godinu. Isto tako sve jedinice lokalne samouprave bilježe povećanje mirovina kroz cijelo promatrano razdoblje. Najviša isplaćena mirovina je u Širokom Brijegu i u 2024. godini iznosila je 707,62 KM, a najniža u Posušju i u 2024. godini iznosila je 672,34 KM.

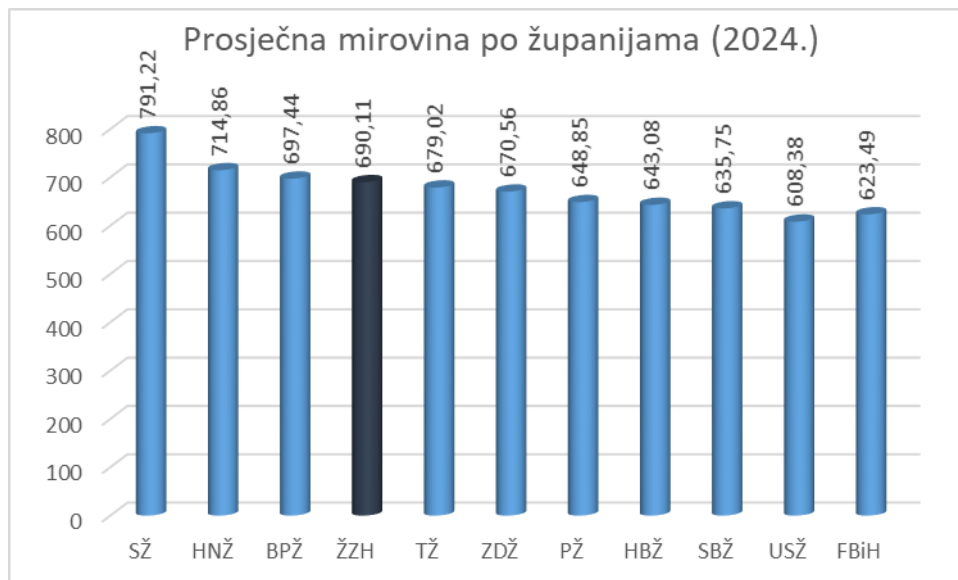

Slika 48 – Visina prosječne mirovine (Izvor: FZS)

Slika 49 – Broj zaposlenih na 1 umirovljenika (Izvor: FZS)

Što se tiče odnosa broja zaposlenih na jednog umirovljenika, najviši je u Grudama gdje je u 2024. godini zabilježeno 1,94 zaposlena na 1 umirovljenika. Najmanje zaposlenih na jednog umirovljenika zabilježeno je u Ljubuškom a iznosi 1,41 zaposleni na 1 umirovljenika u 2024. godini. U FBiH u 2024. godini broj zaposlenih na jednog umirovljenika je bio 1,49, što znači da je ŽZH u ovom segmentu iznad federalnog prosjeka.

Slika 50 – Iznos prosječne mirovine po županijama (Izvor: FZZPR)

Prosječna mirovina u FBiH iznosi 623,49 KM. Najvišu prosječnu mirovinu ostvaruju umirovljenici u Sarajevskoj županiji 791,22 KM, dok se na drugom mjestu nalazi Hercegovačko-neretvanska županija sa 714,86 KM. Slijede Bosansko-podrinjska županija sa 697,44 KM i županija Zapadnohercegovačka sa 690,11 KM, čime se ŽZH svrstava među županije s iznadprosječnom visinom mirovina u Federaciji BiH.

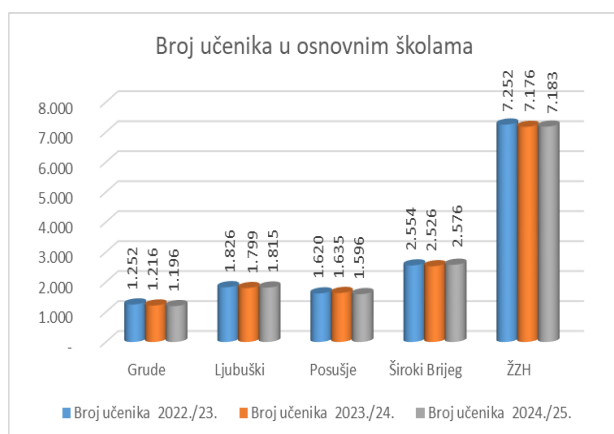
Najniže prosječne mirovine zabilježene su u Srednjobosanskoj županiji sa 635,75 KM i Unsko-sanskoj županiji sa 608,38 KM.

Usporedba pokazuje da Županija Zapadnohercegovačka ostvaruje prosječnu mirovinu višu od prosjeka Federacije BiH za oko 67 KM, što ukazuje na stabilne gospodarske prilike i veći udio zaposlenih u sektorima s višim doprinosima.

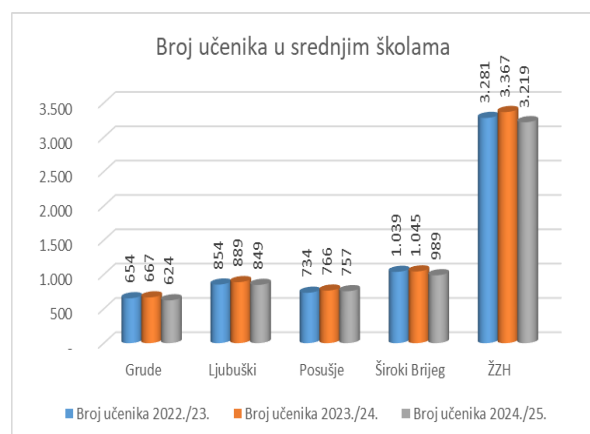
Obrazovanje

U segmentu osnovnoškolskog obrazovanja u ŽZH su 64 osnovne škole, od toga je 12 škola u Grudama, 18 u Ljubuškom, 11 u Posušju te 23 u Širokom Brijegu. U osnovnim školama je u 2024. godini bilo 475 odjeljenja, 5 više nego u 2023. i 20 više u odnosu na 2022. godinu. Promatrajući pokazatelje osnovnoškolskog obrazovanja možemo vidjeti kako je broj učenika u osnovnim školama u ŽZH u školskoj godini 2024./25. bio 7.183, što je 7 (0,1 %) učenika više u odnosu na prethodnu 2023./24. godinu. U odnosu na 2022./23. u školskoj godini 2024./25. je 69 (1 %) učenika manje. U osnovnoškolskom obrazovanju Grude i Posušje bilježe negativan trend u broju učenika kroz u odnosu na prethodnu školsku godinu, dok Posušje i Široki Brijeg bilježe povećanje broja učenika u osnovnim školama u odnosu na školsku godinu 2023./24. U odnosu na školsku godinu 2022./23., samo Široki Brijeg bilježi pozitivan trend u broju učenika u osnovnim školama, dok ostale jedinice lokalne samouprave bilježe negativne trendove, odnosno smanjenje broja učenika u osnovnim školama.

U segmentu srednjoškolskog obrazovanja, u ŽZH je 11 srednjih škola, koje broje 176 odjeljenja. U prethodnoj školskoj godini je bilo 5 odjeljenja manje, a u školskoj godini 2022./23. je bilo 21 odjeljenje manje. U srednjim školama je zabilježeno smanjenje broja učenika u školskoj godini 2024./25., kada je bilo 3.219 upisanih učenika, u odnosu na školsku godinu 2023./24. kada je zabilježeno 3.367 upisanih učenika, a to je u postotku 4,4 %. U odnosu na 2022./23. godinu kada je bilo upisano 3.281 učenika, broj učenika u školskoj godini 2024./25. je manji za 1,9 %. U srednjoškolskom obrazovanju sve jedinice lokalne samouprave bilježe negativan trend broja upisanih učenika u odnosu na prethodnu školsku godinu.

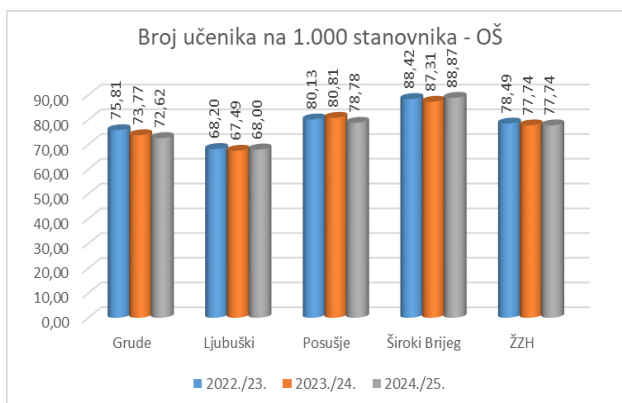

Slika 51 – Broj upisanih učenika u osnovnu školu (Izvor: FZS)

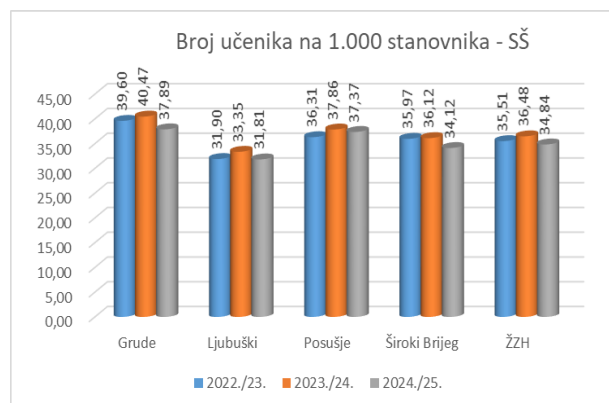

Slika 52 – Broj upisanih učenika u srednju školu (Izvor: FZS)

Kada promatramo broj učenika osnovnih škola na 1.000 stanovnika, Ljubuški i Široki Brijeg bilježe pozitivan trend, dok je u Grudama i Posušju zabilježen negativan trend. U segmentu broja učenika na 1.000 stanovnika u srednjoškolskom obrazovanju sve jedinice lokalne samouprave bilježe negativan trend.

Slika 53 – Broj učenika na 1.000 stanovnika – OS (Izvor: FZS)

Slika 54 – Broj učenika na 1.000 stanovnika – SŠ (Izvor: FZS)

Broj učenika na 1.000 stanovnika u osnovnom školstvu u FBiH u 2024./25. godini je bio 76, 31 i manji je od prosjeka ŽZH. Broj učenika na 1.000 stanovnika u srednjem školstvu u FBiH u 2024./25. iznosio 32,80 i manji je od prosjeka ŽZH.

Kultura

U segmentu kulture, prema podacima Ministarstva obrazovanja, znanosti, kulture i športa u ŽZH, u 2024. godini su, kao i prethodne tri, postojale 92 udruge koje se bave zaštitom i promoviranjem kulture, kulturno-povijesne baštine te okoliša, 6 klapa, dok je broj kulturno-umjetničkih društava teško odrediti jer brojni i dalje postoje u Registru udruga, međutim nisu aktivni. Broj kulturnih djelatnika, tj. onih koji se bave kulturnim djelatnostima u ŽZH (književnici, umjetnici i sl.) prema procjeni je 150. ŽZH ima 4 gradske/općinske i 4 samostanske knjižnice, 2 kulturna doma, 4 muzeja, 1 manja zbirka te 2 privatne galerije i 1 amatersko kazalište. U ŽZH postoji oko 600 arheoloških lokaliteta od razdoblja prapovijesti do novog vijeka. Također u ŽZH je registrirano i 18 nacionalnih spomenika i 1 spomenik pod zaštitom UNESCO-a.

Nevladin sektor i mladi

Na području ŽZH registrirano je 1.013 OCD-a. Od toga, 975 OCD je registrirano pri Ministarstvu pravosuđa i uprave ŽZH, dok je pri Ministarstvu pravde BiH registrirano 37 OCD i 1 zaklada. S druge strane, prema podacima koji su dostupni u zbirnom registru udruženja i zaklada u BiH, broj OCD-a u ŽZH je nešto manji, odnosno aktivne su 832 OCD, dok ih je 35 u procesu ukidanja, a 51 OCD je brisana iz evidencije.

Analiza raspodjele OCD-a po jedinicama lokalne samouprave pokazuje da se najveći broj organizacija nalazi u Širokom Brijegu (37,37 %), zatim slijedi Ljubuški (30,01 %), Posušje (18,01 %) i Grude (14,61 %). Ova struktura ukazuje na relativnu koncentraciju OCD-a u urbanim središtima, dok manja općinska područja bilježe niži stupanj organiziranosti civilnog sektora.

Analiza zastupljenosti OCD prema sektorima, odnosno područjima djelovanja u ŽZH pokazuje izraženu dominaciju sportskih i rekreativnih udruga, koje čine gotovo polovinu svih registriranih OCD-a (49,91 %). Značajan udio organizacija djeluje u području kulture i umjetnosti (17,57 %), dok su zaštita prirode (15,33 %) i održivi razvoj (12,71 %) također relativno dobro zastupljeni sektori. S druge strane, OCD-i koje se bave obrazovanjem i znanosti čine tek 4,49 % ukupnog broja, što ukazuje na njihov ograničen utjecaj. Ovakva

distribucija naglašava potrebu za dodatnim poticanjem i potporom sektora koji su slabije zastupljeni, kako bi se osigurala uravnoteženija i održivija struktura civilnog društva u ŽZH.

Prema podacima Ministarstva pravosuđa i uprave u ŽZH, u tijeku izvještajnog razdoblja Ministarstvo je zaprimilo ukupno 506 predmeta vezanih za Registar udruga građana. Od ukupno 506 predmeta, 98 zahtjeva se odnosilo na vođenje upravnog postupka registracije udruga građana, 381 zahtjev se odnosio na izdavanje izvotka iz Registra udruga građana, 6 zahtjeva se odnosilo na izdavanje preslike statuta, 5 zahtjeva za preslikom rješenja, 3 zahtjeva za presliku dokumentacije udruge, 5 zahtjeva za izdavanje potvrda (uvjerenja) i 8 zahtjeva za pristup informacijama iz Registra udruga. Od navedenih 98 zahtjeva za vođenje upravnog postupka registracije udruga građana, 42 zaprimljena zahtjeva su se odnosila na registriranje novoosnovanih udruga građana, 47 zahtjeva se odnosilo na upis promjena podataka u Registru već ranije osnovanih udruga građana, od čega su donesena 43 rješenja o upisu promjena u Registar, dok su za 4 zahtjeva donesena rješenja o odbacivanju zahtjeva. 9 zahtjeva se odnosilo na brisanje udruga iz Registra udruga građana.

Ministarstvo pravosuđa i uprave je u izvještajnom razdoblju poslije održane javne rasprave izradilo tekst Prijedloga Zakona o udrugama u ŽZH kojim se uređuje djelovanje, osnivanje, tijela i pravni položaj udruga, registracija, imovina, odgovornost, prestanak rada i brisanje iz Registra, statusne promjene, nadzor i druga pitanja značajna za rad udruga koje se registriraju u skladu s ovim Zakonom u Županiji Zapadnohercegovačkoj, te je isti nakon pribavljenih mišljenja upućen Vladi na usvajanje. Vlada je na svojoj 51. sjednici održanoj 5. prosinca 2024. godine, utvrdila tekst Prijedloga Zakona o udrugama u Županiji Zapadnohercegovačkoj, te isti uputila u daljnju skupštinsku proceduru na razmatranje.

Također, Vlada ŽZH jena svojoj 47. sjednici održanoj 17. listopada 2024. godine donijela Odluku o pristupanju izradi Strategije razvoja civilnog društva u Županiji Zapadnohercegovačkoj za razdoblje 2025.–2030. godine. Ovom odlukom pokrenut je proces strateškog planiranja usmjeren na definiranje ciljeva, prioriteta i mjera koje će omogućiti stvaranje poticajnog i održivog okruženja za djelovanje i razvoj OCD-a.

Nositelj procesa izrade Strategije je Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije, koji koordinira aktivnosti, organizira sastanke i osigurava stručnu i tehničku podršku tijekom cijelog procesa. Ključnu ulogu u izradi ima i Radna skupina, sastavljena od predstavnika javnih institucija, OCD-a i drugih relevantnih dionika, koja kroz aktivno sudjelovanje doprinosi analizi, identifikaciji izazova i formulaciji prijedloga.

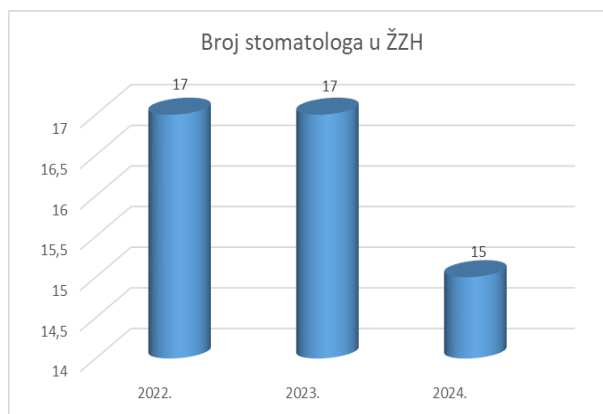
Izradu Strategije podržava projekt EU for Civil Society (EU4CS) – Capacity building of Governments to include CSOs into the decision-making, Bosnia and Herzegovina, kojeg financira Europska unija, i koji pruža stručnu i tehničku pomoć Radnoj skupini i Uredu Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije u kreiranju prijedloga Strategije.

Zdravstvena zaštita

U 2024. godini u ŽZH je bilo 97 liječnika, u odnosu na 2023. godinu kada je bilo 88 liječnika a to je 9 liječnika više. Broj stomatologa u 2024. godini je bio 15 i u odnosu na prethodnu promatranu 2023. broj stomatologa se smanjio za 2.

Slika 55 – Broj liječnika (Izvor: FZS)

Slika 56 – Broj stomatologa (Izvor: FZS)

Broj stanovnika na jednog liječnika u 2024. godini iznosi 953, i manji je za 9,2 % u odnosu na prethodnu 2023. godinu, dok je 14,4 % manji u odnosu na 2022. godinu. Broj stanovnika na 1 stomatologa u 2024. godini iznosi 6.160 i veći je 13,4 % u odnosu na 2023. godinu te veći za 13,3 % u odnosu na 2022. godinu.

Slika 57 – Broj stanovnika na 1 liječnika (Izvor: FZS)

Slika 58 – Broj stanovnika na 1 stomatologa (Izvor: FZS)

U strukturi korisnika zdravstvenog osiguranja, vidljivo je da je najveći broj osiguranika u dobi od 20-64 godine, a najmanje u dobi do 6 godina. Prema podacima Zavoda za zdravstveno osiguranje ŽZH u 2024. godini, 88 % stanovništva ŽZH je zdravstveno osigurano.

Struktura osiguranika	2022.	2023.	2024.
M	39.569	39.833	39.975
Ž	41.964	41.261	41.377
0-6	4.722	5.095	5.284
7-19	11.813	11.695	11.647
20-64	47.942	47.810	47.469
65+	17.056	16.494	16.951

Tabela 11 – Broj i struktura osiguranika ŽZH (Zavod za zdravstveno osiguranje ŽZH)

Socijalna zaštita

Broj korisnika stalne novčane pomoći je u 2024. godini u padu, ali iznos koji se izdvaja za tu kategoriju je veći zbog povećanja visine iznosa osnovice za stalnu novčanu pomoć. Broj

korisnika jednokratne novčane pomoći je veći za 25 %, a i iznos koji se izdvaja za tu kategoriju je veći za skoro 30.000,00 KM u odnosu na 2023. godinu.

SOCIJALNA POMOĆ						
Kategorija	2022.		2023.		2024.	
	Korisnici	Iznos	Korisnici	Iznos	Korisnici	Iznos
Stalna novčana pomoć	433	818.760,00	423	921.540,00	388	993.960,00
Jednokratna novčana pomoć	247	120.000,00	322	169.996,00	402	199.993,00

Napomena: ova prava financiraju se iz proračuna ŽZH

Tabela 12 – Socijalna izdvajanja (Izvor: Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi ŽZH)

Korisnika novčanih naknada za pomoć i njegu od druge osobe i korisnika osobnih invalidnina u 2024. godini je ukupno bilo 2.073, a iznos koji se izdvojio za tu kategoriju bio je 10.874.147,00 KM.

Broj korisnika prava za civilne žrtve rata u 2024. godini se smanjio za dva korisnika, a iznos koji se izdvaja za tu kategoriju se smanjio za 7.278,88 KM.

Broj korisnika iz kategorije smještaj u drugu obitelj ili u ustanovu socijalne zaštite je manji za 5 korisnika u odnosu na prethodnu 2023. godinu, a iznos kao i iznos koji se izdvaja za tu kategoriju se povećao s 1.287.001,00 KM na 1.342.505,61 KM.

Broj korisnika novčane pomoći za pogrebne usluge za korisnike socijale u 2024. godini je veći kao i iznos koji se izdvaja za tu kategoriju u odnosu na 2023. godinu.

Korisnika iz kategorije Osposobljavanje za život i rad u 2024. godini je više nego prethodne godine, a iznos koji se izdvaja za tu kategoriju je također veći u odnosu na 2023. godinu.

POSEBNA PRAVA IZ OBLASTI SOCIJALNE ZAŠTITE						
Kategorija	2022.		2023.		2024.	
	Korisnici	Iznos	Korisnici	Iznos	Korisnici	Iznos
Novčana naknada za pomoć i njegu od druge osobe	1.709	3.686.564,00				
Osobna invalidnina (NI)	1.962	2.167.112,00	2.033	9.178.332,78	2.073	10.874.147,00
<i>Napomena: ova dva prava iznad financiraju se iz federalnog proračuna</i>						
Prava za civilne žrtve rata	49	195.483,84	49	198.591,00	45	191.312,12
<i>Napomena: prava CŽR financiraju se 30% iz proračuna ŽZH, a 70% iz federalnog proračuna</i>						
Osposobljavanje za život i rad	79	111.960,00	81	118.320,00	83	118.440,00
Smještaj u drugu obitelj ili u ustanovu socijalne zaštite	155	1.290.409,88	146	1.287.001,00	141	1.342.505,61
Novčana pomoć za pogrebne usluge za korisnike socijale	13	1.950,00	10	3.750,00	14	5.600,00

Napomena: ova tri prava financiraju se iz proračuna ŽZH

Tabela 13 – Socijalna izdvajanja (Izvor: Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi ŽZH)

U kategorijama korisnika iz Zaštite obitelji s djecom, broj korisnika se povećao u svim kategorijama a povećali su se i iznosi koji se izdvajaju za te kategorije.

PORODILJNE NAKNADE						
Kategorija	2022.		2023.		2024.	
	Korisnici	Iznos	Korisnici	Iznos	Korisnici	Iznos
Naknada umjesto plaće zaposlenoj majci	246	1.496.437,03	263	1.750.270,91	317	1.929.984,74
Pomoć majci koja nije u radnom odnosu	442	868.750,00	392	1.722.340,97	440	1.803.151,30
Jednokratna pomoć za opremu novorođenčeta	848	343.200,00	864	413.300,00	930	465.000,00
Naknada za treće i svako sljedeće dijete	1.641	2.439.000,00	1.802	10.397.000,00	1.981	11.370.500,00
<i>Napomena: ova prava financiraju se iz županijskog proračuna</i>						
<i>Napomena: u javnom sektoru porodiljnu naknadu zaposlenim roditeljima isplaćuju poslodavci iz svojih sredstava tako da nemamo uvida u broj korisnika i iznose isplata</i>						
<i>Napomena: Naknada za treće i svako sljedeće dijete- pravo teče od 10. mjeseca 2022. godine</i>						
<i>Napomena: Broj korisnika je uzet za mjesec prosinac</i>						

Tabela 14 – Socijalna izdvajanja (Izvor: Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi ŽZH)

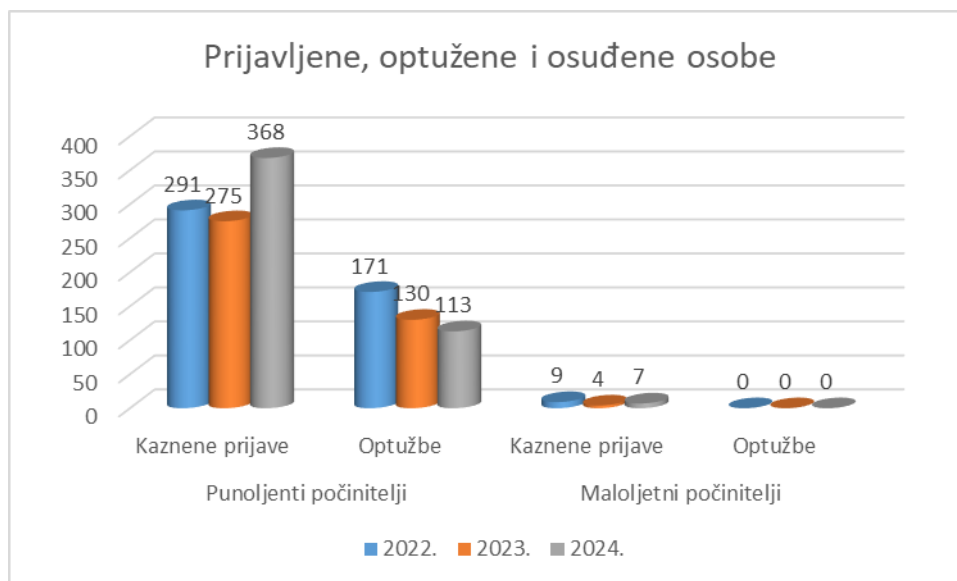
U kategorijama "subvencije smještaja u ustanove predškolskog odgoja" broj korisnika se smanjio s 1.505 na 1.375, a iznos koji se izdvaja za ovu kategoriju je povećan za 23 %. U kategoriji "školarine i stipendije učenicima i studentima" broj korisnika se smanjio sa 635 na 574, a smanjen je i iznos koji se izdvaja za tu kategoriju u odnosu na 2023. godinu za 11 %.

SUBVENCIJE, ŠKOLARINE I STIPENDIJE						
Kategorija	2022.		2023.		2024.	
	Korisnici	Iznos	Korisnici	Iznos	Korisnici	Iznos
Subvencije smještaja u ustanove predškolskog odgoja	1.169	1.042.339,16	1.505	1.295.089,00	1.375	1.600.000,00
Školarine i stipendije učenicima i studentima	599	364.000,00	635	396.000,00	574	350.000,00
<i>Napomena: sredstva za ove namjene izdvajaju se u općinskim proračunima</i>						

Tabela 15 – Socijalna izdvajanja (Izvor: Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi ŽZH)

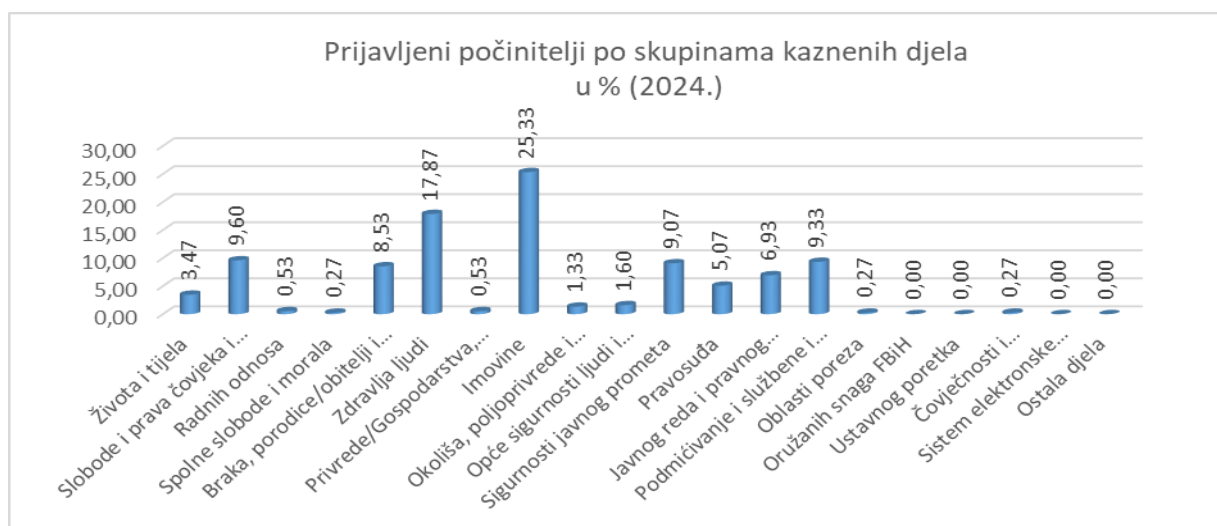
Sigurnost

U segmentu sigurnosti, u promatranom razdoblju, bilježi se trend povećanja broja prijavljenih i smanjenje broja optuženih osoba. Broj prijava punoljetnih počinitelja se u 2024. godini povećao za 33 % u odnosu na 2023. godinu, a broj optuženih se smanjio za 34 % u odnosu na 2023. godinu. Kod maloljetnih počinitelja u 2024. zabilježeno je 7 prijava, 3 više u odnosu na 2023. godinu.

Slika 59 – Broj prijavljenih, optuženih i osuđenih počinitelja (Izvor: FZS)

Po skupinama kaznenih djela, u 2024. godini najviše je prijavljenih počinitelja u skupini kaznenih djela vezanih za imovinu 25,33 %, zatim za zdravlje ljudi 17,87 % te slobode i prava čovjeka i građanina 9,60 %.

Slika 60 – Prijavljeni počinitelji po skupinama kaznenih djela (Izvor:FZS)

2.4. Okoliš i infrastruktura

Poglavlje okoliš i infrastruktura daje kratki pregled prometne i komunalne infrastrukture u ŽZH. Pregled je urađen na temelju prikupljenih statističkih podataka, kao i informacija dostavljenih od općina i gradova. Kao što je vidljivo iz Tabele 16, ukupna dužina regionalnih puteva iznosi 161 km, a magistralnih 193 km.

Prometna infrastruktura (u km)				
	Površina km ²	Magistralne ceste km	Regionalne ceste km	Ukupno magistralne i regionalne km
ŽZH	1.362	193	161,0	354
FBiH	26.111	2.472	2.605	5.077

Tabela 16– Prometna infrastruktura (Izvor: FZZPR)

Prema podacima dostavljenim od općina i gradova dužina lokalnih puteva u ove tri jedinice lokalne samouprave u 2024. godini iznosi 1.165 km. Od navedene ukupne dužine, 114 km nije asfaltirano.

Na temelju prikupljenih podataka napravljen je pregled stanja komunalne odnosno vodovodne i kanalizacijske infrastrukture. U segmentu komunalne infrastrukture ukupno je izgrađeno 910 km vodoopskrbnog sustava koji uključuje i primarnu i sekundarnu mrežu. Na vodoopskrbni sustav je priključeno 23.726 domaćinstava, od ukupno 25.081 domaćinstava.

Ukupna dužina izgrađene kanalizacijske mreže u 4 jedinice lokalne samouprave je 64 km, a na kanalizacijsku mrežu je priključeno 4.617 domaćinstava.

INFRASTRUKTURA		2022.	2023.	2024.
PUTNA INFRASTRUKTURA	Lokalni putevi (km)	1.167	1.167	1.165
	Neasfaltirani putovi (km)	120	118	114
KOMUNALNA INFRASTRUKTURA	Vodoopskrbni sustav (km)	878	888	910
	Broj priključaka	21.219	22.323	23.726
	Pokrivenost stanovništva (%)	84,60	89	94,60
	Kanalizacijski sustav (km)	59	62	64
	Broj priključaka	4.358	4.491	4.617
	Pokrivenost stanovništva (%)	17,38	17,91	18,41

Tabela 17 – Komunalna infrastruktura (Izvor: Općine i gradovi)

U analizi podataka o količini otpada i broju korisnika odvoza usluga, broj korisnika usluge odvoza u 2024. godini iznosio je 16.294 a količina prikupljenog otpada iznosila je 20.777 tona. Što se tiče pokrivenosti prikupljanjem otpadom, ona je u 2024. godini iznosila 92,75 %.

UPRAVLJANJE OTPADOM	2022.	2023.	2024.
Broj korisnika usluge odvoza	15.536	15.916	16.294
Pokrivenost stanovništva (%)	61,94	63,46	64,97
Količina prikupljenog otpada (u tonama)	19.093	20.187	20.777
Recikliranje %	18	19	20
Pokrivenost %	92,75	92,75	92,75

Tabela 18 – Upravljanje otpadom (Izvor: Općine i gradovi)

3. Sustav upravljanja razvojem

Prvo poglavlje predstavlja uvod u analizu institucionalnih kapaciteta u kontekstu upravljanja razvojem u ŽZH za 2024. godinu. Cilj je procijeniti postojeće kapacitete, identificirati njihove snage i slabosti u ljudskim, organizacijskim i financijskim resursima te ponuditi preporuke za njihovo unaprjeđenje, kako bi se osigurao kvalitetniji i usmjereniji razvoj ŽZH.

ŽZH teži postati institucionalno snažna županija s konkurentnom i dinamičnom ekonomijom. To uključuje stvaranje povoljnog poslovnog okruženja za poticanje investicija i razvoj kvalitetnih radnih mjesta, ali i jačanje društvene kohezije, solidarnosti i suradnje među građanima te razvoj vještina koje podupiru gospodarski i društveni napredak. U narednim poglavljima analizirat će se postojeće stanje, ključni izazovi i konkretne preporuke za unaprjeđenje institucionalnih kapaciteta radi ostvarivanja održivog razvoja.

3.1. Organizacijski kapaciteti

Tijekom 2024. godine nastavljene su aktivnosti usmjerene na jačanje institucionalnih i organizacijskih kapaciteta za provedbu razvojnih politika i koordinaciju upravljačkih procesa unutar županijskih tijela uprave. Poseban naglasak stavljen je na daljnju primjenu „Odluke o metodologiji izrade i donošenja Plana i Programa rada te Izvješća o radu Vlade ŽZH i županijskih tijela“, čime se nastoji dodatno unaprijediti sustav planiranja, praćenja i izvještavanja o radu institucija.

Cilj navedenih aktivnosti je osigurati veću transparentnost, učinkovitost i odgovornost u radu Vlade ŽZH i županijskih tijela uprave te uspostaviti jasnije mehanizme planiranja i praćenja provedbe razvojnih ciljeva.

Unatoč vidljivim pomacima u institucionalnom okviru, i dalje je prisutna tromost birokratskog sustava koja ograničava brzu prilagodbu novim zahtjevima u području upravljanja razvojem. Postojeće administrativne procedure često su kompleksne i usporene, što rezultira odgađanjem donošenja odluka, otežanom međuinstitucionalnom suradnjom te smanjenom učinkovitošću provedbe razvojnih projekata. Takva strukturalna rigidnost umanjuje sposobnost institucija da pravovremeno reagiraju na promjene i iskoriste dostupne prilike, osobito one koje se odnose na financiranje iz fondova Europske unije.

Stoga je jedan od prioritetnih izazova u 2024. godini bio poticanje veće fleksibilnosti u organizacijskom upravljanju i prilagodljivosti županijskih tijela. To podrazumijeva modernizaciju internih procedura, jačanje horizontalne suradnje među institucijama te veću decentralizaciju odgovornosti u planiranju i provedbi aktivnosti. Fleksibilniji pristup upravljanju omogućio bi učinkovitije korištenje postojećih ljudskih i financijskih resursa te brže donošenje odluka u okviru razvojnih politika.

Ključne institucije za razvojno planiranje i upravljanje razvojem u ŽZH i u 2024. godini ostaju:

- Ured Vlade ŽZH za europske integracije,
- Javna ustanova Razvojna agencija ŽZH – HERAG,
- Vijeće za razvojno planiranje i upravljanje razvojem,
- Partnerstvo za razvoj i zapošljavanje.

Njihova koordinacijska i savjetodavna uloga i dalje je od iznimne važnosti za postizanje ciljeva održivog razvoja te unaprjeđenje ukupne učinkovitosti sustava upravljanja razvojem.

Međutim, učinkovit rad ovih tijela u velikoj mjeri ovisi o stupnju administrativne protočnosti i fleksibilnosti unutar sustava javne uprave.

Kako bi se povećala učinkovitost u narednom razdoblju, nužno je:

- unaprijediti mehanizme međuinstitucionalne koordinacije i razmjene informacija;
- uvesti instrumente organizacijske fleksibilnosti koji omogućuju bržu prilagodbu prioritetima i promjenama u razvojnim politikama;
- osigurati jasnije razgraničenje nadležnosti i odgovornosti između pojedinih tijela;
- te razvijati kulturu upravljanja usmjerenu na rezultate, a ne isključivo na formalno-administrativne procedure.

Provedbom ovih mjera ŽZH može ojačati institucionalnu agilnost, smanjiti negativne učinke birokratske tromosti i stvoriti učinkovitiji okvir za planiranje i provedbu razvojnih projekata u narednim godinama.

3.2. Ljudski kapaciteti

Razvoj ljudskih kapaciteta i dalje ima ključnu ulogu u ostvarivanju uspješnih razvojnih procesa i projekata. ŽZH i u 2024. godini suočava se s nizom izazova u ovom području. Nedostatak dovoljnog broja kvalificiranog kadra sposobnog za sudjelovanje u razvojnim procesima, strateškom planiranju te pripremi i provedbi projekata i dalje predstavlja značajnu prepreku postizanju razvojnih ciljeva. Osim toga, nedovoljno poznavanje engleskog jezika i dalje je ograničavajući faktor u kontekstu pripreme i apliciranja na projekte financirane iz fondova Europske unije, gdje je engleski jezik službeni radni jezik.

Međutim, jedan od ključnih izazova koji i dalje ograničava učinkovitost sustava jest izostanak učinkovitih instrumenata motivacije i poticaja državnih službenika za aktivno sudjelovanje u pripremi i provedbi razvojnih projekata. Unatoč prepoznatoj potrebi za dodatnim angažmanom u ovom području, još uvijek ne postoji sustav nagrađivanja koji bi vrednovao dodatni rad, odgovornost i stručnost službenika uključenih u složene projektne procese. Nedostatak stimulacija, bilo kroz financijske mehanizme, napredovanje u službi ili javno priznanje rezultata, dovodi do niske razine motivacije zaposlenika i ograničava spremnost na preuzimanje inicijative i odgovornosti.

Kako bi se odgovorilo na ove izazove, tijekom 2024. godine nastavljene su aktivnosti usmjerene na:

- provedbu programa obuke i stručnog usavršavanja za javne službenike s ciljem jačanja znanja i vještina u području razvojnih procesa, strateškog planiranja i pripreme projekata;
- intenziviranje suradnje s međunarodnim organizacijama i partnerima radi pružanja tehničke pomoći i podrške u izgradnji kapaciteta te provedbi razvojnih projekata;
- poticanje izrade prijedloga za uvođenje mehanizama motiviranja i nagrađivanja službenika koji aktivno sudjeluju u pripremi, provedbi i praćenju projekata, osobito onih koji se financiraju iz fondova Europske unije.

Kada je riječ o županijskim tijelima uprave, i dalje su prisutni ključni nedostaci koji se odnose kako na postojeće ljudske kapacitete, tako i na institucionalnu razinu. Identificirani izazovi uključuju:

- nedostatak kapaciteta za prijevod i pripremu dokumentacije na engleskom jeziku;
- nedovoljnu informatičku i digitalnu pismenost;
- nedovoljnu uključenost institucionalnog vodstva u aktivnosti vezane uz vanjske izvore financiranja razvojnih projekata;
- nerazvijene kapacitete u financijskom upravljanju vanjskim projektima;
- nisku motivaciju zaposlenika za rad na projektima i poslovima vezanim uz europske integracije, što je posljedica nedostatka poticaja, neusklađenosti plaća s razinom odgovornosti te nepostojanja jasnih kriterija za napredovanje;
- nedovoljno prepoznavanje potrebe za sustavnim jačanjem kapaciteta od strane rukovoditelja tijela uprave;
- nedovoljnu potporu rukovoditelja zaposlenicima koji sudjeluju u pripremi i provedbi razvojnih projekata;
- nedostatak mladog, stručnog kadra u državnoj službi;
- nedovoljnu međuinstitucionalnu koordinaciju.

Tijekom 2024. godine nastavljeno je s organiziranjem obuka iz područja pripreme i provedbe projektnih prijedloga za državne službenike, kao i predstavnike civilnog i privatnog sektora. Interes i odaziv na provedene obuke potvrđuju postojanje kontinuirane potrebe za dodatnim znanjima i vještinama u ovom području. Tijekom godine organizirano je nekoliko ciklusa edukacija, čime je dodatno povećan broj osoba osposobljenih za sudjelovanje u procesu pripreme i provedbe projekata.

Ured nastavlja razvijati sustav kontinuirane edukacije koji se usmjerava na specifične potrebe vezane uz pripremu projektnih prijedloga za fondove Europske unije i druge međunarodne izvore financiranja. Ovaj pristup doprinosi jačanju kapaciteta javnog sektora te stvara temelje za održiv i učinkovit sustav upravljanja razvojem.

Ipak, bez paralelnog razvoja sustava motivacijskih instrumenata, poput uvođenja stimulativnih mjera, nagrađivanja uspješno provedenih projekata te sustavnog vrednovanja dodatnog rada službenika, teško je očekivati dugoročno povećanje učinkovitosti i interesa za aktivno uključivanje u razvojne procese. Stoga je, uz edukaciju, nužno razviti i provedbene mehanizme koji će osigurati da stečeno znanje bude praćeno odgovarajućim poticajima, čime bi se stvorilo motivirajuće radno okruženje i ojačali ukupni ljudski kapaciteti ŽZH.

3.3. Financijski kapaciteti

U 2024. godini ŽZH i dalje se suočava s izazovima u području financijskih kapaciteta potrebnih za učinkovito upravljanje i provedbu razvojnih projekata. Unatoč pozitivnim pomacima u vidu povećanja broja projekata koji se provode uz potporu fondova Europske unije, i dalje nije uspostavljen cjelovit i funkcionalan sustav financiranja, sufinanciranja i predfinanciranja projekata odobrenih iz EU fondova i drugih međunarodnih izvora.

Ne postoji formalizirani mehanizam koji bi omogućio pravodobnu i stabilnu financijsku podršku korisnicima projekata tijekom njihove provedbe, što značajno otežava realizaciju aktivnosti i može dovesti do kašnjenja u ispunjavanju ugovornih obveza. Poseban izazov predstavlja nedostatak sustava predfinanciranja, odnosno osiguravanja sredstava prije isplate od strane donatora.

Tijekom 2024. godine, unatoč ovim ograničenjima, provedene su brojne aktivnosti u okviru projekata financiranih iz fondova Europske unije i drugih vanjskih izvora, osobito kroz programe prekogranične suradnje.

Uspostava županijskog mehanizma za sufinanciranje i predfinanciranje projekata od strateškog značaja znatno bi povećala sposobnost ŽZH da još više privlači i učinkovitije koristi sredstva iz EU fondova i drugih međunarodnih izvora financiranja. Takav sustav doprinio bi:

- većoj financijskoj stabilnosti korisnika projekata,
- bržoj i učinkovitijoj provedbi ugovorenih aktivnosti,
- smanjenju rizika od gubitka odobrenih sredstava zbog nemogućnosti pravovremenog sufinanciranja,
- i boljem planiranju i praćenju troškova na razini županijskih i lokalnih institucija.

Pored toga, potrebno je dodatno unaprijediti mehanizme protočnosti sredstava, odnosno osigurati učinkovit prijenos financijskih sredstava između različitih razina vlasti i institucija uključenih u provedbu projekata. To uključuje i jačanje administrativnih kapaciteta za financijsko praćenje projekata te usklađivanje županijskih procedura s pravilima koja vrijede za financiranje iz fondova Europske unije.

Iako su tijekom 2024. godine ostvareni određeni pomaci u provedbi projekata financiranih iz EU fondova, održiv razvoj i veća iskorištenost dostupnih sredstava zahtijevaju uspostavu institucionaliziranog sustava sufinanciranja i predfinanciranja projekata, kao i poboljšanje financijske protočnosti. Time bi se stvorili preduvjeti za učinkovitije korištenje vanjskih izvora financiranja te povećanje ukupnih razvojnih kapaciteta ŽZH.

4. Pregled provedbe Strategije razvoja ŽZH 2021-2027 za 2024. godinu

Strategija razvoja ŽZH 2021.-2027. usvojena je 2021. godine a izrađena je vodeći se načelima i elementima utvrđenim u Zakonu o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine te Uredbi o izradi Strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine. Strategija razvoja ŽZH 2021.-2027. je pripremljena uz potporu Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDLP), zajedničkog projekta Vlade Švicarske i razvojnog programa Ujedinjenih naroda (UNDP).

Dio procesa provedbe Strategije je i praćenje njezine provedbe. Za potrebe ovog poglavlja, prikupljeni su podaci pojedinih institucija u ŽZH kako bi mjerili pokazatelje definirane u strateškim i prioritetnim ciljevima. Ovo je četvrti izvještaj o provedbi Strategije razvoja ŽZH za razdoblje 2021-2027.

4.1. Struktura Strategije razvoja ŽZH 2021-2027

Strategija razvoja ima 3 strateška cilja i 11 prioritetnih ciljeva u okviru kojih je predviđeno 37 razvojnih mjera. Pregled Strateških i prioritetnih ciljeva prikazan je u tabeli 17.

STRATEŠKI CILJEVI	PRIORITETNI CILJEVI
Strateški cilj 1: EKONOMSKI RAZVIJENA ŽUPANIJA	1.1. Povećati konkurentnost poduzetništva i privući nova ulaganja
	1.2. Povećati konkurentnost poljoprivredne proizvodnje
	1.3. Razviti turističku ponudu i promovirati županiju
Strateški cilj 2: DRUŠTVENO ODGOVORNA ŽUPANIJA	2.1. Povećati kvalitetu zdravstvene i socijalne zaštite stanovništva
	2.2. Povećati kvalitetu i konkurentnost obrazovanja i uskladiti obrazovanje s potrebama tržišta
	2.3. Kreirati pozitivno ozračje za razvoj mladih i športa
Strateški cilj 3: UČINKOVITO ORGANIZIRANA ŽUPANIJA	3.1. Učinkovita, otvorena i odgovorna javna uprava
	3.2. Učinkovit sustav sigurnosti građana i zaštite i spašavanja
	3.3. Učinkovit sustav gospodarenja okolišem
	3.4. Učinkovit sustav razvoja i održavanja lokalne i regionalne infrastrukture
	3.5. Učinkovit sustav upravljanja kulturno-povijesnom baštinom

Tabela 19 – Pregled strateških i prioritetnih ciljeva

4.2. Ukupan pregled ostvarenih rezultata u provedbi Strategije za 2024. godinu

U ovom poglavlju se prikazuje vrijednosti ostvarenja strateških ciljeva do kraja 2024. godine u odnosu na polazne i ciljane vrijednosti po strateškim ciljevima.

Strateški cilj 1: Ekonomski razvijena županija – ovaj cilj definira tri ključna pokazatelja kroz koje se treba manifestirati ispunjenje ovog cilja. Ovim strateškim ciljem je planirano ispunjenje pokazatelja s njihovim vrijednostima, kako je prikazano u tabeli 20.

	Polazna vrijednost (2019.)	Vrijednost u 2021.	Vrijednost u 2022.	Vrijednost u 2023.	Vrijednost u 2024.	Ciljna vrijednost (2027.)
Stupanj zaposlenosti u ŽZH	31,2%	32,1	33	32,7	35,5	Iznad 32%
Indeks obujma industrijske proizvodnje	111,6	114,0	103,4	100,6	110,2	115
Indeks razvijenosti	1,05	1,06	1,09	1,09	1,09	1,20

Tabela 20 – Pokazatelji ostvarenja Strateškog cilja 1

Polazna vrijednost stupnja zaposlenosti u 2019. godini iznosila je 31,2 %, a ciljna vrijednost, očekivana u 2027. godini je iznad 32 %. Već u 2021. godini dosegnuta je ciljana vrijednost kada je stupanj zaposlenosti iznosio 32,1 %. U četvrtoj godini provedbe Strategije stupanj zaposlenosti iznosio je 35,5 %.

Indeks obujma industrijske proizvodnje bilježi velike oscilacije. Polazna vrijednost ovog pokazatelja u 2019. godini iznosila je 111,6, a u 2021. godini je bila blizu ciljane vrijednosti koja iznosi 115. Kroz sve tri godine provedbe strategije ovaj pokazatelj bilježi negativan trend i u 2023. godini iznosio je 110,2.

Polazna vrijednost indeksa razvijenosti je 1,05, a ciljane 1,20. U 2021. godini indeks razvijenosti iznosi 1,06, a u 2022., 2023. i 2024. godini iznosio je 1,09. ŽZH je po indeksu razvijenosti na drugom mjestu u FBiH.

Strateški cilj 1 uključuje 3 prioriteta: 1.1. Povećati konkurentnost poduzetništva i privući nova ulaganja, 1.2. Povećati konkurentnost poljoprivredne proizvodnje i 1.3. Razviti turističku ponudu i promovirati Županiju. Ovim prioritetnim ciljevima je planirano ispunjenje pokazatelja s njihovim vrijednostima kako je prikazano u tabeli 21.

Prioriteti	Indikatori (razina krajnjeg rezultata)	Polazna vrijednost (2019.)	Vrijednost u 2021.	Vrijednost u 2022.	Vrijednost u 2023.	Vrijednost u 2024.	Ciljna vrijednost (2027.)
Prioritet 1.1. Povećati konkurentnost poduzetništva i privući nova ulaganja	Ukupno ostvaren izvoz po glavi stanovnika u KM	6.709	9.690	13.695	14.168	14.450	9.000
	Iznos prosječne neto plaće u industriji u KM	902	959	1.061	1.209	1.370	1.000
	Ostvareni porezni prihodi po glavi stanovnika u	166	212	251	292	341	200

	KM na godišnjoj razini						
	Broj zaposlenih u poslovnim zonama	1.505	2.076	2.401	2.870	3.224	2.000
Prioritet 1.2. Povećati konkurentnost poljoprivredne proizvodnje	Postotak OPG-ova registriranih kao poslovni subjekti	4 % (travanj, 2020.)	6,4 %	7,3 %	10,34 %	14,4 %	10 %
	Indeks fizičkog obujma proizvodnje prehrambenih proizvoda	115,4	62,1	76,2	112,3	94,2	120
	Prosječna neto plaća u području KD - Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov u KM	474	490	584	607	793	600
Prioritet 1.3. Razviti turističku ponudu i promovirati županiju	Broj registriranih smještajnih jedinica u ŽZH	185	156	156	156	156	1.500
	Broj registriranih posjeta turista u ŽZH	9.830	5.711	8.994	11.045	12.727	20.000
	Dužina registriranog boravka turista u ŽZH	1,5	1,7	1,7	1,6	1,6	2,5

Tabela 21 – Pokazatelji ostvarenja Prioritetnih ciljeva 1.1., 1.2., 1.3.

U prioritetnom cilju 1.1. Povećati konkurentnost poduzetništva i privući nova ulaganja, skoro svi pokazatelji su već u prvoj godini provedbe strategije dostigli ciljanu vrijednost. Početna vrijednost pokazatelja "Ukupno ostvareni izvoz po glavi stanovnika u KM" iznosila je 6.709, a ciljna vrijednost planirana za 2027. godinu iznosi 9.000 KM. Već u prvoj godini provedbe Strategije, vrijednost ovog pokazatelja iznosila je 9.690 KM, a u 2024. godini 14.450 KM.

Drugi pokazatelj "Iznos prosječne neto plaće u industriji u KM" također je postigao ciljnu vrijednost i u 2024. godini iznosi 1.307 KM. Početna vrijednost ovog pokazatelja u 2019. godini bila je 902 KM a ciljna vrijednost planirana za 2027. godinu je 1.000 KM.

Treći pokazatelj Prioriteta 1.1. je "Ostvareni porezni prihodi po glavi stanovnika u KM na godišnjoj razini". Početna vrijednost ovog pokazatelja u 2019. godini je 166 KM a ciljna vrijednost planirana za 2027. godinu je 200 KM. Ovaj pokazatelj tijekom svih godina bilježi pozitivan trend i u 2024. godini iznosi 341 KM.

Četvrti pokazatelj "Broj zaposlenih u poslovnim zonama" također je u prvoj godini dostigao ciljanu vrijednost i u 2021. godini iznosio je 2.076 a u 2022. godini 2.401. U 2023. godini broj

zaposlenih u zonama iznosi 2.870, a u 2024. godini 3.224 zaposlenih. Početna vrijednost bila je 1.505 a ciljana vrijednost planirana za 2027. godinu je 2.000 zaposlenih u poslovnim zonama.

U prioritetnom cilju 1.2. Povećati konkurentnost poljoprivredne proizvodnje definirani su sljedeći pokazatelji: Postotak OPG-ova registriranih kao poslovni subjekti, Indeks fizičkog obujma proizvodnje prehrambenih proizvoda i Prosječna neto plaća u području KD-Poljoprivreda. Šumarstvo i ribolov u KM.

Postotak OPG-ova registriranih kao poslovni subjekti u 2024. godini iznosila je 14,4 %, te bilježi pozitivan trend kroz sve promatrane godine. Početna vrijednost ovog pokazatelja u polaznoj godini iznosila je 4 %, dok je ciljna vrijednost ovog pokazatelja 10 %. Vidljivo je da je ovaj pokazatelj već u 2023. godini dosegao ciljnu vrijednost.

Drugi pokazatelj "Indeks fizičkog obujma proizvodnje prehrambenih proizvoda" kroz prve dvije godine provedbe Strategije prati negativan trend, dok u 2023. bilježi povećanje. U 2024. godini ponovno je zabilježen negativan trend. Početna vrijednost ovog pokazatelja u 2019. godini iznosila je 115,4, dok je ciljna vrijednost planirana za 2027. godinu 120. Vrijednost ovog pokazatelja u 2024. godini iznosi 94,2.

Prosječna neto plaća u području KD Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov u KM je u porastu kroz sve tri godine provedbe Strategije. Početna vrijednost ovog pokazatelja u 2019. godini bila je 474 KM, dok je u 2024. godini iznosila 793 KM. Ciljna vrijednost ovog pokazatelja u 2027. godini je 600 KM.

U prioritetnom cilju 1.3. Razviti turističku ponudu i promovirati Županiju definirana su sljedeći pokazatelji: Broj registriranih smještajnih jedinica u ŽZH, Broj registriranih posjeta turista u ŽZH i Dužina registriranog boravka turista u ŽZH.

U praćenju prvog pokazatelja "Broj registriranih smještajnih jedinica u ŽZH" zabilježen je negativan trend. U 2019. godini registrirano je 185 smještajnih jedinica. U 2021. godini broj smještajnih jedinica manji je za 29, te je iznosio 156. Isti broj smještajnih jedinica registriran je kroz sve četiri godine provedbe Strategije. Ciljna vrijednost ovoj pokazatelja u 2027. godini je 1.500.

Broj registriranih posjeta turista u ŽZH je smanjen u prve dvije godine provedbe Strategije, najvećim dijelom zbog zatvaranja granica i ograničenog kretanja u 2020. i 2021. godini. Tako je početna vrijednost ovog pokazatelja u 2019. godini iznosila 9.830 registriranih posjeta, a u 2021. godini zabilježeno je 5.711 posjeta. U 2022. zabilježen je blagi rast i registrirano je 8.994 posjeta, a u 2023. godini 11.045 posjeta. U 2024. godini zabilježeno je 12.727 posjeta domaćih i stranih turista. Ciljna vrijednost ovog pokazatelja je 20.000 registriranih posjeta do 2027. godine.

Dužina registriranog boravka turista u ŽZH zabilježila je pozitivan trend u prve dvije godine provedbe strategije, dok je u trećoj godini zabilježen negativan trend. Početna vrijednost ovog pokazatelja iznosila je 1,5. U 2021. godini dužina registriranog boravka turista iznosila je 1,7 dana, isto kao i u 2022. godini, a u 2023. i 2024. godini 1,6 dana. Ciljna vrijednost ovog pokazatelja iznosi 2,5 dana do 2027. godini.

Strateški cilj 2: Društveno odgovorna županija – Ovaj cilj definirano je tri pokazatelja: stopu prirasta stanovništva, udio stanovništva u dobi do 14 godina starosti i stopu nezaposlenosti stanovništva.

	Polazna vrijednost (2019.)	Vrijednost u 2021.	Vrijednost u 2022.	Vrijednost u 2023.	Vrijednost u 2024.	Ciljna vrijednost (2027.)
Stopa prirasta stanovništva	-146	-393	-184	36	159	-30
Udio stanovništva u dobi do 14 godina starosti	14,7 %	13,98 %	13,73 %	13,49 %	13,3 %	15,5 %
Stopa nezaposlenosti stanovništva	34,5 %	35,1 %	34 %	32,7 %	31 %	Ispod 30 %

Tabela 22– Pokazatelji ostvarenja Strateškog cilja 2

Polazna vrijednost stope prirasta stanovništva iznosi -146, a ciljana vrijednost u 2027. godini je -30. Stopa prirasta stanovništva u 2021. godini iznosila je -393, i to je najveći negativni prirodni prirast u posljednjih 10 godina zabilježen u ŽZH, a u 2022. godini stopa prirodnog prirasta iznosila je -184. U 2023. godini, nakon deset godina negativnog prirodnog prirasta, zabilježen je pozitivan prirodan prirast i iznosio je 36. U 2024. godini, prirodni prirast je iznosio 159.

Udio stanovništva u dobi do 14 godina starosti u 2019. godini iznosila je 14,7 %, a ciljana vrijednost je 15,5 %. U 2024. godini vrijednost ovog pokazatelja iznosila je 13,3 % i bilježi negativan trend, koji se nastavlja i na četvrtu godinu provedbe Strategije.

Stopa nezaposlenosti stanovništva u polaznoj godini je iznosila 34,5 %, a ciljana vrijednost je ispod 30 %. Ovaj pokazatelj je u 2021. godini iznosio 35,1, što znači da je stopa nezaposlenosti bila u porastu. Stopa nezaposlenosti se u drugoj godini provedbe Strategije smanjila za 1 %, i iznosila je 34 %, dok je u 2023. godini iznosila 32,7 %. U 2024. godini stopa nezaposlenosti se smanjila na 31 %.

Strateški cilj 2 uključuje 3 prioriteta: 2.1. Povećati kvalitetu zdravstvene i socijalne zaštite stanovništva, 2.2. Povećati kvalitetu i konkurentnost obrazovanja i uskladiti obrazovanje s potrebama tržišta rada i 2.3. Kreirati pozitivno ozračje za razvoj mladih i športa.

Prioriteti	Indikatori (razina krajnjeg rezultata)	Polazna vrijednost (2019.)	Vrijednost u 2021.	Vrijednost u 2022.	Vrijednost u 2023.	Vrijednost u 2024.	Ciljna vrijednost (2027.)
Prioritet 2.1. Povećati kvalitetu zdravstvene i socijalne zaštite stanovništva	Zadovoljstvo stanovništva kvalitetom zdravstvene zaštite temeljem ankete stanovništva (postotak)	Ne provodi se	Ne provodi se	n/a	n/a	n/a	75 % anketiranih

	anketiranih)						
	Broj oboljenja, stanja i ozljeda utvrđenih u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (2018.)	121.413	45.686	61.047	n/a	n/a	Ispod 100.000
	Zadovoljstvo stanovništva kvalitetom i obujmom socijalnih usluga (postotak anketiranih)	Ne provodi se	Ne provodi se	Ne provodi se	Ne provodi se	n/a	75 % anketiranih
Prioritet 2.2. Povećati kvalitetu i konkurentnost obrazovanja i uskladiti obrazovanje s potrebama tržišta rada	Broj djece u predškolskim ustanovama (javni i privatni vrtići)	714 (Korekcija : 1.110)	(2021/22) 1.164	(2022/23) 1.427	(2023/24) 1.625	2024/25) 1.781	750
	Broj učenika osnovnih škola na 1000 stanovnika	83,61	79,21	78,49	78	77,74	90
	Broj učenika srednjih strukovnih škola na 1000 stanovnika	21,60	21,21	22,05	22,6	21,6	25
Prioritet 2.3. Kreirati pozitivno ozračje za razvoj mladih i športa	Broj aktivnih udruga mladih	14	14	14	14	23	20
	Postotak odseljenih u dobi do 35 godina starosti od ukupnog broja odseljenih osoba	68 %	72,79 %	68,57 %	69,6 %	84,83 %	40 %
	Udio izdvajanja iz proračuna za šport	0,84 %	0,74 %	0,80 %	0,70 %	0,78 %	0,90 %

Tabela 23 – Pokazatelji ostvarenja Prioritetnih ciljeva 2.1., 2.2., 2.3.

U prioritetnom cilju 2.1. Povećati kvalitetu zdravstvene i socijalne zaštite stanovništva definirani su sljedeći pokazatelji: Zadovoljstvo stanovništva kvalitetom zdravstvene zaštite na temelju ankete (postotak anketiranih), Broj oboljenja, stanja i ozljeda utvrđenih u primarnoj zaštiti i Zadovoljstvo stanovništva kvalitetom i obujmom socijalnih usluga (postotak anketiranih).

Anketa zadovoljstvo stanovništva kvalitetom zdravstvene zaštite, nije se provodila u polaznoj 2019. godini, kao ni u prvoj godini provedbe Strategije 2021. godini. Podaci o postotku anketiranog stanovništva u nisu bili dostupni od početka provedbe strategije. Ciljna vrijednost ovog pokazatelja je 75 % anketiranih.

Broj oboljenja, stanja i ozljeda utvrđenih u primarnoj zdravstvenoj zaštiti iznosio je 121.413 u 2018. godini. Ciljna vrijednost ovog pokazatelja za 2027. godinu je ispod 100.000. Prema podacima Zdravstvenog statističkog godišnjaka za 2021. i 2022. godinu broj oboljenja, stanja i ozljeda utvrđenih u primarnoj zdravstvenoj zaštiti je drastično smanjen te je u 2022. godini iznosio 64.047. Podaci za 2023. i 2024. godinu u trenutku izrade izvještaja nisu bili dostupni.

Anketa zadovoljstva kvalitetom i obujmom socijalnih usluga, definirana je kao treći pokazatelj Prioriteta 2.1., ali nije se provodila u polaznoj 2019. godini, kao ni u prve četiri godine provedbe Strategije. Ciljna vrijednost ovog pokazatelja u 2027. godini je 75% anketiranih.

U prioritetnom cilju 2.2. Povećati kvalitetu i konkurentnost obrazovanja i uskladiti obrazovanje s potrebama tržišta rada definirani su sljedeći pokazatelji: Broj djece u predškolskim ustanovama, Broj učenika osnovnih škola na 1.000 stanovnika i Broj učenika srednjih strukovnih škola na 1.000 stanovnika.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u predškolskim ustanovama u polaznoj 2019. godini bilo je 714 djece. Ciljna vrijednost ovog pokazatelja u 2027. godini je 750 djece u predškolskim ustanovama, odnosno očekivano je povećanje za 5 %. Međutim, uvidom u podatke Federalnog zavoda za statistiku utvrdilo se da je u analizi stanja naveden pogrešan podatak te je u 2019/20. godini broj djece u predškolskom obrazovanju bio 1.110. S obzirom na to da je planirano povećanje od 5 % do 2027. godine, stoga bi prema novim podacima očekivani broj djece u 2027. godini bio 1170. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u 2024/25. godini broj djece u predškolskom obrazovanju bio je 1.781.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku broj učenika osnovnih škola na 1.000 stanovnika u početnoj 2019. godini iznosio je 83,61. Ovaj pokazatelj prati negativan trend kroz sve promatrane godine provedbe Strategije. U 2021. godini broj učenika osnovnih škola na 1.000 stanovnika iznosio je 79,21, u 2022. godini 78,49, u 2023. godini 78, a u 2024. godini 77,74. Ciljna vrijednost ovog pokazatelja u 2027. godini iznosi 90.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku broj učenika srednjih strukovnih škola na 1.000 stanovnika u 2019. godini iznosio je 21,60. Ciljna vrijednost ovog pokazatelja u 2027. godini je 25. U 2024. godini broj učenika srednjih strukovnih kola iznosio je 21,6 i bilježi negativan trend.

U prioritetnom cilju 2.3. Kreirati pozitivno ozračje za razvoj mladih i športa definirana su tri pokazatelja. Prvi pokazatelj "Broj aktivnih udruga mladih" u polaznoj 2019. godini iznosio je 14. Vrijednost ovog pokazatelja prema dostupnim podacima u trenutku izrade izvještaja u 2024. godini iznosi 23. Ciljna vrijednost ovog pokazatelja u 2027. godini je 20.

Postotak odseljenih u dobi do 35 godina starosti u ŽZH iznosio je 68 % u polaznoj 2019. godini. U prvoj godini provedbe Strategije postotak odseljenih u dobi do 35 godina povećao se za skoro 5 % te je iznosio 72,79 %. U 2022. godini, postotak odseljenih se smanjio i iznosio je 68,57 % no i dalje je veći nego u polaznoj godini. U trećoj godini provedbe Strategije ovaj pokazatelj iznosi 69,6 % , a u 2024. godini povećao se na 84,83 %. Ciljna vrijednost ovog pokazatelja je 40 % u 2027. godini.

Udio izdvajanja iz proračuna za šport u polaznoj 2019. godini iznosio je 0,84 % od ukupnog proračuna. Ovaj pokazatelj prati pozitivan trend kroz prve dvije godine provedbe Strategije, te je udio izdvajanja za šport u 2021. godini iznosio 0,74 %, a u 2022. godini 0,80 %. U 2023.

godini izdvajanja za šport iznosila su 0,70 %, a u 2024. 0,78 % od ukupnog proračuna. Ciljna vrijednost ovog pokazatelja u 2027. godini iznosi 0,90 %.

Strateški cilj 3: Učinkovito organizirana županija – Ovaj cilj definirao je tri pokazatelja: gustoću naseljenosti, migracijski saldo i postotak stanovništva koji živi u ruralnim područjima županije.

	Polazna vrijednost (2019.)	Vrijednost u 2021.	Vrijednost u 2022.	Vrijednost u 2023.	Vrijednost u 2024.	Ciljna vrijednost (2027.)
Gustoća naseljenosti	68,5	68,1	67,8	67,8	67,8	70
Migracijski saldo	-104	-13	-6	-42	4	+10
Postotak stanovništva koji živi u ruralnim područjima županije ⁴	75,50	Nema relevantnih podataka	Nema relevantnih podataka	Nema relevantnih podataka	Nema relevantnih podataka	Iznad 75,50%

Tabela 24 – Pokazatelji ostvarenja Strateškog cilja 3

Prvi pokazatelj strateškog cilja 3 je gustoća naseljenosti, koja je u polaznoj 2019. godini iznosila 68,5, a ciljana vrijednost ovog pokazatelja u 2027. godini je 70. U 2021. godini gustoća naseljenosti iznosi 68,1 što znači da ovaj pokazatelj bilježi negativan trend, koji se nastavlja i u 2022., 2023. i u 2024. godini kada je iznosio 67,8.

Migracijski saldo je u 2019. iznosio -104, a ciljana vrijednost je +10. U 2021. ovaj pokazatelj iznosio je -13. U 2022. godini se nastavio pozitivan trend, te je u drugoj godini provedbe Strategije migracijski saldo iznosio -6. U 2023. godini migracijski saldo je iznosio -42, a u 2024. godini 4.

Postotak stanovništva koji živi u ruralnim područjima je 75,50 %, a ciljana vrijednost ovog pokazatelja u 2027. godini iznosi iznad 75,50 %. U trenutku izrade ovog izvješća podaci o postotku stanovništva u ruralnim područjima nisu bili dostupni, te će se obrađivati u sljedećim izvještajnim razdobljima.

Strateški cilj tri uključuje pet prioriteta: 3.1. Učinkovita, otvorena i odgovorna javna uprava, 3.2. Učinkovit sustav sigurnosti građana i zaštite i spašavanja, 3.3. Učinkovit sustav upravljanja okolišem, 3.4. Učinkovit sustav razvoja i održavanja lokalne i regionalne infrastrukture, 3.5. Učinkovit sustav upravljanja kulturno-povijesnom baštinom.

Prioriteti	Indikatori (razina krajnjeg rezultata)	Polazna vrijednost (2019.)	Vrijednost u 2021.	Vrijednost u 2022.	Vrijednost u 2023.	Vrijednost u 2024.	Ciljna vrijednost (2027.)
3.1. Učinkovita, otvorena i	Prosječna visina sredstava	1.000.000	460.199,33	460.199,33	510.757,17	581.228,00	1.500.000

⁴ Ovaj će se podatak obrađivati u sljedećim izvještajnim razdobljima.

odgovorna javna uprava	povučenih u ŽZH iz vanjskih izvora godišnje						
	Postotak kaznenih djela podmićivanja službene i druge odgovorne osobe	10,2 %	9,90 %	7,56 %	9,32 %	9,33 %	5 %
	Postotak anketiranih građana zadovoljnih kvalitetom rada javne uprave na razini županije	Ne provodi se	Ne provodi se	Ne provodi se	Ne provodi se	Ne provodi se	75% anketira nih
3.2. Učinkovit sustav sigurnosti građana i zaštite i spašavanja	Broj počinjenih kaznenih djela	300	225	224	294	352	200
	Broj prometnih nesreća s nastradalim osobama	298	281	273	331	326	200
	Postotak nepogoda uzrokovanih ljudskim djelovanjem od ukupnog broja pojava	Nije rađena procjena	Nije rađena procjena	Nije rađena procjena	Nije rađena procjena	Nije rađena procjena	Ispod 10%
3.3. Učinkovit sustav upravljanja okolišem	Postotak stanovništva uključenog u odvojeno prikupljanje otpada	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	25 %
	Uspostavljen sustav mjerena zagađenja zraka	NE	NE	NE	NE	NE	DA
	Broj zaštićenih područja prirodne baštine u ŽZH	0	0	0	0	0	4
3.4. Učinkovit	Postotak stanovništva	79 %	80,12 %	84,60 %	79,58 %	94,60 %	90 %

sustav razvoja i održavanja lokalne i regionalne infrastrukture	pokriven pitkom vodom						
	Postotak stanovništva pokriven kanalizacijskim sustavom	17 %	17,25 %	17,38 %	9,98 %	18,41 %	40 %
	Ukupna duljina uređenih regionalnih cesta u ŽZH u km	73,8	161	161	161	161	150-200
3.5. Učinkovit sustav upravljanja kulturno-povijesnom baštinom	Broj registriranih proizvođača tradicijskih i umjetničkih proizvoda	0	0	0	0	0	8
	Postotak vrednovanih arheoloških lokaliteta koji su stavljani u funkciju	0	0	0	0	0	5%
	Visina izdvajanja za kulturu u KM	290.000	270.000	420.000	520.000	620.000	400.000

Tabela 25 – Pokazatelji ostvarenja Prioritetnih ciljeva 3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.5.

U prioritetnom cilju 3.1. Učinkovita, otvorena i odgovorna javna uprava definirana su sljedeći pokazatelji: Prosječna visina sredstava privučenih u ŽZH iz vanjskih izvora godišnje, Postotak kaznenih djela podmićivanja službene i druge odgovorne osobe i Postotak anketiranih građana zadovoljnih kvalitetom rada javne.

Prvi pokazatelj "Prosječna visina sredstava privučenih u ŽZH iz vanjskih izvora godišnje" bilježi negativan trend u prve dvije godine provedbe Strategije. Početna vrijednost privučenih sredstava iznosila je 1.000.000 KM u 2019. godini, a u 2021. i 2022. godini privučeno je 460.199,33 KM, u 2023. godini 510.757,17 KM, te u 2024. 581.228,00 KM sredstava iz vanjskih izvora prema podacima prikupljenih od institucija u ŽZH. Ciljna vrijednost ovog pokazatelja je 1.500.000 KM u 2027. godini.

Postotak kaznenih djela podmićivanja službene i druge odgovorne osobe bilježi negativan trend. Tako je početna vrijednost ovog pokazatelja iznosila 10,2 % u 2019. godini, a u prve dvije godine provedbe Strategije postotak kaznenih dijela se smanjio za 0,3 % i iznosio je 9,90 % u 2021. godini. U 2022. godini smanjio se za 2,64 % i iznosio je 7,56 % . U 2023. godini postotak kaznenih dijela se povećao i iznosi 9,32 %, a u 2024. 9,33 %. Ciljna vrijednost ovog pokazatelja je 5 %.

Treći pokazatelj Prioriteta 3.1. je "Postotak anketiranih građana zadovoljnih kvalitetom rada javne uprave na razini županije" i u polaznoj godini anketiranje se nije provodilo. Ciljna vrijednost ovog pokazatelja je 75 % anketiranih osoba, no ni u četiri godine provedbe Strategije nisu se provodile ankete.

U prioritetnom cilju 3.2. Učinkovit sustav sigurnosti građana i zaštite i spašavanja definirani su sljedeći pokazatelji: Broj počinjenih kaznenih djela, Broj prometnih nesreća s nastradalim osobama i Postotak nepogoda uzrokovanih ljudskim djelovanjem od ukupnog broja pojava.

Broj počinjenih kaznenih djela u polaznoj 2019. godini je iznosio 300 i ovaj pokazatelj u 2021. i 2022. godini bilježi smanjenje, dok u 2023. i 2024. godini bilježi povećanje. U 2021. godini broj kaznenih iznosio je 225, u 2022. godini broj počinjenih kaznenih djela je bio 224, dok je u 2023. godini iznosio 294. U 2024. godini počinjena su 352 kaznena djela. Ciljna vrijednost ovog pokazatelja je 200 u 2027. godini.

Broj prometnih nesreća s nastradalim osobama bilježi oscilacije tijekom četiri godine provedbe strategije. U polaznoj 2019. godini zabilježeno je 298 prometnih nesreća s nastradalim osobama. U 2021. godini ovaj pokazatelj iznosio je 281, u 2022. godine 273, a u 2023. godini 331. U 2024. godini bilo je 326 prometnih nesreća s nastradalim osobama. Ciljna vrijednost pokazatelja u 2027. godini iznosi 200.

Postotak nepogoda uzrokovanih ljudskim djelovanjem od ukupnog broja pojava je bio nepoznat u polaznoj godini jer nije rađena procjena. Ciljna vrijednost ovog pokazatelja je ispod 10%, no ni u četiri godine provedbe Strategije nije rađena procjena.

U prioritetnom cilju 3.3. Učinkovit sustav upravljanja okolišem definirani su sljedeći pokazatelji: Postotak stanovništva uključenog u odvojeno prikupljanje otpada, Uspostavljen sustav mjerenja zagađena zraka i Broj zaštićenih područja prirodne baštine.

Početna vrijednost prvog pokazatelja u 2019. godini bila je 0 %. Ciljna vrijednost ovog pokazatelj je 25 %. U četiri godine provedbe Strategije vrijednost ovog pokazatelja bila je 0%.

Sustav mjerenja zagađenja zraka nije uspostavljen u polaznoj 2019. godini, kao ni u četiri godine provedbe Strategije. Cilj je uspostaviti ovaj sustav do 2027. godine.

Broj zaštićenih područja prirodne baštine u ŽZH u polaznoj godini iznosio je 0, a ciljna vrijednost u 2027. godini su 4 zaštićena područja. U četiri godine provedbe Strategije još uvijek nema zaštićenih područja prirodne baštine.

U prioritetnom cilju 3.4. Učinkovit sustav razvoja i održavanja lokalne i regionalne infrastrukture definirani su sljedeći pokazatelji: Postotak stanovništva pokriven pitkom vodom, Postotak stanovništva pokriven kanalizacijskim sustavom i Ukupna duljina uređenih regionalnih cesta u ŽZH u km.

Postotak stanovništva pokriven pitkom vodom je u porastu. U 2019. godini 79 % posto stanovništva je bio pokriven pitkom vodom, ciljna vrijednost je 90 %. U 2021. godini postotak pokrivenosti pitkom vodom je iznosio 80,12 %, u 2022. 84,6 %, a u 2023. postotak pokrivenosti pitkom vodom iznosio je 79,58 % (Ovaj postotak se odnosi samo na Grude, Posušje i Široki Brijeg. Podaci za Ljubuški nam nisu bili dostupni u vrijeme izrade izvještaja). U 2024. godini 94,60 % stanovništva ŽZH je bilo pokriveno pitkom vodom.

Postotak stanovništva pokriven kanalizacijskim sustavom je također u porastu. U polaznoj godini ovaj pokazatelj je iznosio 17 %, dok je ciljna vrijednost u 2027. godini 40 %. U 2021. godini pokrivenost kanalizacijskim sustavom iznosila je 17,25 %, u 2022. godini 17,38 % a u 2023. godini 9,98 % (Postotak iz 2023. godine se odnosi samo na Grude, Posušje i Široki

Brijeg. Podaci o kanalizacijskom sustavu za Ljubuški nam nisu bili dostupni u vrijeme izrade izvještaja). U 2024. godini 18,41 % stanovništva je bilo pokriveno kanalizacijskim sustavom.

Ukupna duljina uređenih regionalnih cesta u ŽZH u km je već u prvoj godini provedbe Strategije bila je približna ciljnoj vrijednosti. Polazna vrijednost ovog pokazatelja iznosila je 73,8 km a ciljna vrijednost je od 150 do 200 km. U prve četiri godine provedbe Strategije ukupna duljina uređenih regionalnih cesta iznosila je 161 km.

U prioritetnom cilju 3.5. Učinkovit sustav upravljanja kulturno-povijesnom baštinom definirani su sljedeći pokazatelji: Broj registriranih proizvođača tradicijskih i umjetničkih proizvoda, Postotak vrednovanih arheoloških lokaliteta koji su stavljani u funkciju i Visina izdvajanja za kulturu u KM.

Ciljna vrijednost registriranih proizvođača tradicijskih i umjetničkih proizvoda je 8. U trenutku izrade Strategije nije bilo registriranih proizvođača, kao ni u četiri godine provedbe Strategije.

Vrednovanih arheoloških lokaliteta koji su u potpunosti stavljani u funkciju također još uvijek nema, iako je ciljna vrijednost 5% u 2027. godini. Prema podacima Zavoda za kultura djelomično su u funkciji 4 lokaliteta, što je u postotku 0,6%.

Financijska sredstva koja se izdvajaju za kulturu su u porastu. U polaznoj 2019. godini za kulturu se izdvajalo 290.000 KM, a cilj do 2027. godine je 400.000 KM izdvajanja za kulturu. U prvoj godini provedbe Strategije za kulturu je izdvojeno 270.000 KM, u drugoj godini 420.000 KM, u trećoj 520.000 KM, a u 2024. godini izdvojeno je 620.000 KM.

Iz kratkog pregleda pokazatelja strateških ciljeva i prioriteta, vidljivo je da su neki pokazatelji već u prve tri godine provedbe Strategije dosegli ciljane vrijednosti. Iako dosta pokazatelja bilježi pozitivan trend, većinu pokazatelja još uvijek nije moguće mjeriti. Mjerenje odnosno praćenje pojedinih pokazatelja je onemogućeno zbog nedostupnosti relevantnih podataka, dok će za jedan dio pokazatelja praćenje krenuti u sljedećim izvještajnim razdobljima kada se provedu određene strateške aktivnosti.

4.3. Preporuke za jačanje sustava praćenja provedbe strategije

U cilju kontinuiranog poboljšanja sustava provedbe i praćenja provedbe Strategije razvoja ŽZH u nastavku su predložene preporuke za poboljšanje sustava provedbe strategije, a koje su utemeljene na iskustvima i uočenim potrebama iz prethodnog razdoblja.

- Uložiti dodatne napore u izgradnji i jačanju ljudskih i institucionalnih (organizacijskih) kapaciteta za strateško planiranje, pripremu i provedbu projekata te programiranje sredstava, posebice sredstava iz EU fondova u svakom tijelu uprave;
- Uspostaviti sustav financiranja/sufinanciranja projekata koji su odobreni kroz EU fondove ili kroz druge međunarodne programe;
- Sustav poticajnih mjera u resornim ministarstvima dodatno uskladiti s mjerama i prioritetima Strategije razvoja i razvojnih politika kako bi se doprinijelo ispunjavanju ciljeva definiranih u Strategiji razvoja ŽZH;
- Poboljšati međusobno koordinaciju županijskih tijela uprave na provedbi i praćenju provedbe razvojnih mjera;

- Poboljšati sustav prikupljanja i vođenja podataka u tijelima uprave, a u cilju učinkovitijeg praćenja provedbe razvojnih mjera i ostvarivanja ciljeva iz Strategije razvoja ŽZH;
- Uspostaviti stratešku platformu za dijalog s privatnim sektorom kako bi se dodatno uključio doprinos privatnog sektora u provedbi Strategije razvoja i doprinos ispunjavanju strateških ciljeva ŽZH.